

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU

Uuden edellä

Rahoitussektoriin kohdistuva sääntely - vaikutukset luottokaupan kehittymiseen

Piekkala, Senja

2014 Leppävaara

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

Rahoitussektoriin kohdistuva sääntely - vaikutukset luottokaupan kehittymiseen

Senja Piekkala
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2014

Laura-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara
Liiketalouden koulutusohjelma

Tiivistelmä

Piekkala, Senja

Rahoitussektoriin kohdistuva sääntely - vaikutukset luottokaupan kehittymiseen

Vuosi 2014

Sivumäärä 54

Tämä opinnäytetyö on yleiskatsaus rahoitussektoriin Finanssivalvonnan toimesta kohdistuvasta sääntelystä ja sen vaikutuksista luottokaupan kehittymiseen. Aiheeseen perehtymisen tarkoituksena on syventää ja kehittää omaa ammatillista osaamista tutkittavaan asiaa kohtaan.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu Finanssivalvonnan asettamien määräys- ja ohjekokoelmien esittelystä. Työssä käsiteltäväksi valittiin ne standardit, jotka ovat aiheen kannalta keskeisiä. Teoriaosuudessa käsitellään lisäksi lyhyesti Bank for international settlements:n Basel II säännökset, johon voimassa olevat standardit perustuvat.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää luottokaupan kehittymistä sääntelymuutosten jälkeen. Tulokset olivat yllättäviä. Vaikka sääntelyn kiristyminen aiheutti toimia esimerkkiyrityksessä, arvioidut vaikutukset luottokaupan kehittymiseen jäivät vähäisiksi.

Johtopäätöksinä voitiin esittää, että luottokaupan kehittyminen on summa monen muuttujan vaikutuksista. Viimeaikainen poikkeuksellisen epävakaa taloudellinen tilanne on aiheuttanut muutoksia niin Euroopan Keskuspankin talouspolitiikassa, kuluttajien luottamuksessa, kuin rahoituslaitosten omissa toiminnoissa, jotka osaltaan vaikuttavat luottokaupan kehittymiseen.

Työ on tehty havainnollistamaan sääntelyä ja sen mahdollisia vaikutuksia yhden esimerkkiyrityksen avulla. Tulokset eivät ole yleistettävissä.

Avainsanat: Finanssivalvonta, luottokauppa, sääntely, sääntelymuutokset

Laurea University of Applied Sciences
Laurea Leppävaara
Bachelor's Degree Programme in Business Administration

Abstract

Piekkala, Senja

The regulation of the financial sector - effects on the development of lending

Year 2014

Pages 54

This thesis report provides an overview of the regulation of the financial sector, as set by the Financial Supervisory Authority, and its effects on the development of lending. The purpose of familiarization with this subject is to improve the author's own professional skills and deepen her knowledge in this matter.

The theoretical section of this thesis discusses the regulations and guidelines of the Financial Supervisory Authority. For the purposes of this study only those standards which are meaningful and relevant to this subject are considered. The theoretical section also briefly deals with the regulations of the Bank for International Settlements, called Basel II, which are the basis of the standards used.

The objective of the research in this thesis was to investigate how lending has developed after the regulations have changed. The results were surprising. Even a tightening of regulations caused some actions in the case company used in this research, which requested anonymity in this report; the effects on the development of lending were minor.

As a conclusion, it can be said that the development of lending is a sum of many different variables. The recent unusually unstable economic situation has led to changes in the European Central Bank's economic policy, consumer's confidence and the financial institution's own functions, which all affect the development of lending.

This study has been done to examine the regulations and their possible impact through the example of one company. The results obtained cannot be generalized to other companies.

Key words Financial Supervisory Authority, lending, regulations, changes of regulations

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Tavoite.....	8
3	Säätelyn taustaa	8
4	Basel 2	9
5	Finanssivalvonta.....	11
6	Määräys- ja ohjekokoelmat.....	12
6.1	Standardi 2.1 - rahoituspalveluissa noudatettavat menettelytavat.....	12
6.2	Standardi 2.3 - rahoituspalvelusopimukset	15
6.3	Standardi 2.4 - asiakkaan tunteminen.....	17
6.4	Standardi 4.4a - luottoriskien hallinta	18
6.5	Standardi 4.3a - omat varat ja niiden vähimmäismäärät	20
6.6	Standardi 4.3c - luottoriskin vakavaraisuusvaatimus	21
6.7	Yhteenveto säätelystä	24
7	Tutkimusosio	26
7.1	Tutkimusongelma	26
7.2	Lähestymistavat	26
7.3	Tapaustutkimus.....	26
7.4	Tutkimusmenetelmät.....	27
7.5	Haastattelu.....	28
7.6	Dokumenttianalyysi	29
8	Tutkimuksen toteutus	30
9	Dokumenttianalyysi	30
9.1	Tavoite.....	30
9.2	Analyysitapa.....	30
9.3	Analyysin sisältö.....	31
9.4	Tiedonkeruu, analysointi ja tulkinta.....	31
10	Tulokset.....	32
10.1	Uusien luottojen määrä	32
10.2	Kehitys sektoreittain	33
10.3	Korkotason kehittyminen	35
10.4	Antoluottokanta yhteensä	36
10.5	Luottojen arvonalentumiset.....	36
11	Tulkinta	37
11.1	Oman pääoman määrä ja vakavaraisuus	37
11.2	Korkotaso	40
11.3	Taloudellinen toimintaympäristö.....	42
12	Haastattelu.....	43

12.1	Haastattelun tavoite.....	43
12.2	Ryhmähaastattelu.....	43
12.3	Haastattelun teemat	44
12.4	Tiedonkeruu, analysointi ja tulkinta.....	44
13	Tulokset.....	44
13.1	Teemat.....	45
13.2	Teema 1: Sääntelyn vaikutus käytännössä.....	45
13.3	Teema 2: Yleinen käsitys luottokaupan kehittymisestä	45
13.4	Teema 3: Luottojen määrien kehittyminen	46
13.5	Teema 4: Arvon alentumiset.....	46
13.6	Teema 5: Muut vaikuttavat tekijät	46
14	Tulkinta	47
15	Tutkimuksen yhteenveto	47
16	Pohdinta	48
17	Lähteet.....	50
18	Kuviot	52
19	Taulukot	53
20	Kaaviot.....	54

1 Johdanto

Luotonanto on yksi merkittävimmistä toimista niin luotonantajalle, kuin yksittäiselle toimijalle koko kansantaloudessa. Yksittäiselle talouden toimijalle luotto saattaa merkitä mahdollisuutta lisätä omaa hyvinvointia ja vastata elämäntilanteissa tapahtuviin muutoksiin. Rahoituslaitoksille luotonanto puolestaan on tärkeä osa liiketoimintaa ja korkotuottojen kautta yksi merkittävimmistä tavoista hankkia tuloja. Suomalaisten rahoituslaitosten luotonannosta suurin osa kohdistuu yksityishenkilöille tai pienille yrityksille

Pankkitoiminnan perimmäiseen luonteeseen kuuluu riskinotto. Maturiteettitransformaatio on tyypillistä, mikä tarkoittaa saamisten juoksuajan muuttamista. Pitkäaikaisia velkoja muutetaan lyhytaikaisiksi ja toisinpäin. Pankkialalla on toimijoita, jotka haluavat sitoa varansa lyhyeksi ajaksi ja toimijoita, joille suotuisampia ovat yli kymmenen vuoden luotot. Tällaisessa tilanteessa pankit pyrkivät koordinoimaan tarpeita, mikäli se luottaa riittävästi omaan varainhankintaansa. Uusia talletuksia on aina saatava erääntyvien tilalle, kunnes pitkäaikaiset on maksettu takaisin, jottei likvidointiongelmia syntyisi. Tässä kiteytyy rahoitusmarkkinoiden toiminnan luontainen epävakaisuus. (Vauhkonen 2010)

Tilanteessa, jossa useat tallettajat haluavat nostaa varansa yhtäaikaisesti pankista, likvidoitavissa olevat, eli rahaksi muutettavat, varat voivat ehtyä. Pankki ajautuu maksuvaikeuksiin, jolloin epäluottamus asiakkaiden keskuudessa kasvaa. Mitä suurempi riski on joko tietoisesti tai tietämättä antolainauksessa otettu, sitä suurempi riski on kohdata likviditeettiongelmia. Maksukyvyttömyys laukaisee tallettajien keskuudessa paniikkia ja äkillisen halun kotouttaa varansa. Pelko saattaa levitä myös niin kutsuttujen ”terveiden” pankkien asiakkaisiin, jolloin häiriötila muuttuu laajaksi kriisiksi. (Vauhkonen 2010)

Rahoitus- ja pankkimarkkinoiden kehittyessä alati, aiemmat säädökset vakavaraisuudesta eivät enää riitä vastaamaan nykyisten riskien muodostamia vaatimuksia. Jotta toiminnassa kyettäisiin huomioimaan kaikki siihen kohdistuvat riskit ja niiden toteutumisesta muodostuvat tappiot, tulee sääntelyä olla ja kehittää sitä vastaamaan kulloistakin markkinatilannetta. Sääntelyn avulla varmistetaan, että valvottavat huomioivat yhä useampia toimintaan kohdistuvia riskejä. Riskien tunnistamisen kautta voidaan vakavaraisuusvaatimuksia uudelleen määrittää siten, että valvottavat eivät toiminnallaan ota kohtuuttomia riskejä ja omaa pääomaa on riittävästi niiden toteutuessa muodostuvien tappioiden kattamiseen.

Luotonanto siis edellyttää molemmin puolista sääntelyä ja informaatiovelvollisuutta, jotta toiminta olisi luotettavaa ja turhia riskejä ei syntyisi. Koska rahoituslaitosten toiminta on merkittävä osa koko kansantaloutta, siitä muodostuvien riskien aliarviointi ja sääntelyn laiminlyönti voivat aiheuttaa vakavia maailmanlaajuisia seurauksia, kuten viimevuosina finanssikriisien myötä on huomattu. (Vauhkonen 2010)

2 Tavoite

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, millaista sääntelyä rahoitussektorin toimintaan kohdistuu ja mitkä ovat sen mahdolliset vaikutukset käytännön luotto-kauppaan. Työssä käydään läpi säännöksiä, sääntelyn muutoksia viimeisen kahdeksan vuoden ajalta ja niiden mahdollisia yhteisvaikutuksia luottokauppaan. Sääntelymuutosten vaikutuksia pyritään havainnollistamaan Case - yrityksen avulla. Suomessa luottokaupan sääntelyä valvoo Finanssivalvonta, jonka sääntely- ja ohjekokoelmat perustuvat Baselin pankkivalvontakomitean asettamiin säädöksiin.

Sääntelyn muutoksia ja toteutunutta luottokauppaa vertailemalla pyritään luomaan katsaus siitä, millaisia mahdollisia muutoksia sääntelyn kiristyminen ja muuttuminen saattaa luottokaupassa aiheuttaa. Havainnollistaminen tehdään tarkastelemalla Case - yrityksen luotonannon kehittymistä vuosien 2005 ja 2012 välisenä aikana. Aiheen valinnan taustalla on oma kiinnostukseni luottokauppaa ja sen sääntelyä kohtaan. Työn pyrkimyksenä on nivoa yhteen kattavasti tietoa kotitalouksien ja pienyritysten antoluottoon liittyvästä sääntelystä ja sen muutoksista. Työ on tehty kasvattamaan omaa ammatillista osaamistani ja lisäämään tietoisuutta luottokaupansääntelystä, sen muutoksista ja mahdollisista vaikutuksista.

3 Sääntelyn taustaa

Vaikka Finanssivalvonnan standardit ovat merkittävän Suomessa pankkitoimintaa sääntelevä viranomaisen, on tärkeää esitellä normiperusta, jolle sen asettamat suositukset pohjautuvat. Lähes kaikki tässä työssä esitellyt sääntelykokoelmat perustuvat Baselin pankkivalvontakomitean kansainväliseen ohjeistukseen rahoituslaitoksia koskevista velvoitteista. Tällä hetkellä uusin voimassa oleva ja toiminnan toteuttamisessa vaadittava kokoelma kulkee nimellä Basel II.

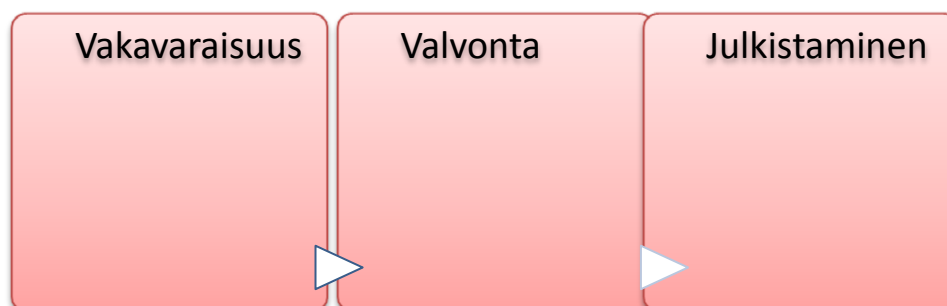
4 Basel 2

Basel II on kehittyneempi versio edeltäjästään Basel I:stä. Rahoitusmarkkinoilla kaivataan yhtenäisyyttä ja avoimuutta, jonka vuoksi useat kansainväliset toimijat ovat olleet valmiit hyväksymään uuden yhtenäisen sääntelykokoelman. Basel II on BIS:n, Bank for International Settlements, perustaman Basel - komitean muodostama kokonaisuus rahoitustoimintaa koskevista säädöksistä ja se on julkaistu vuonna 2006. Käytännössä sen toteutumista on voitu vaatia vuodesta 2007 eteenpäin. Vuotta 2007 voidaan pitää sääntelymuutosten kannalta keskeisenä vuosilukuna. Sääntelyn muutosten toteuttamisen vaatimista käytännössä voidaan pitää käännekohtana, jonka voidaan olettaa vaikuttavan luotonantoon.

(Basel II: Revised international capital framework, 2006)

Kuten edellä mainittiin, sääntelyä kehitetään jatkuvasti vastaamaan vallitsevaa markkinatilannetta. Uusi Basel III on kehitteillä ja se on tarkkailuvaiheessa vuodesta 2013 aina vuoteen 2017. Tarkoituksena on, että Basel III otetaan kokonaisuudessaan käyttöön vuoteen 2018 mennessä. Basel III tuo mukanaan yhä edelleen kiristyksiä omien varojen laatuvaatimuksiin. Vaikka Basel III uusien säännösten noudattamista käytännössä ei vielä vaadita, ovat rahoituslaitokset hiljalleen tekemässä siirtymää niiden pariin.

Basel II tarkoituksena on ollut stabiloida koko rahoitusjärjestelmää, kehittää valvottavien omia riskinhallintajärjestelmiä, ohjata niiden liiketoimintaa ja turvata riskien toteutumisesta muodostuvien tappioiden kattaminen nykyistä tilannetta vastaavalla järjestelmällä. Sääntelyllä pyritään siis kiteytetysti vakauttamaan koko rahoitusjärjestelmä sekä riskien hallinta ja sen edistäminen valvottavien keskuudessa. Säännösten asettama vakavaraisuustaso varmistetaan pilareiden avulla. (Kuvio 1) Basel II:ssa pilareita on kolme, jotka kuvaavat vakavaraisuusvaatimuksia, valvontaa ja julkistamisvelvollisuutta. (Vauhkonen 2010)

Kuvio 1: Basel II - 3 pilaria

Ensimmäinen pilari määrittelee numeeriset arvot oman pääoman vaatimukselle suhteessa riskipainotettuihin saamisiin. Tämä suhdeluku ei saa olla kokonaisuudessaan pienempi, kuin kahdeksan prosenttiyksikköä. Kokonaisuudessaan tarkoittaa sitä, että laskelmassa huomioidaan kaikkien sektoreiden yhteenlaskettu summa. (Kuvio 2) Vaadittu suhdeluku on ollut sama myös aiemmin käytetyssä Basel I:ssä, mutta julkistamisvaateiden ollessa löyhemmät, useiden toimijoiden todellinen suhdeluku on saattanut olla vain kahden prosenttiyksikön tietämillä. Lukujen kaunistelun mahdollisti Puutteellinen raportointi ja pääomarakenteen valvomattomuus.

Kuvio 2: Riskisektorit

Pykälässä kaksi määritellään sääntelytoiminnan valvonnasta. Jokaisessa jäsenmaassa toimii oma hallinnollinen elin, joka vastaa rahoituslaitosten toiminnan valvonnasta. Suomessa valvova viranomaistaho on Finanssivalvonta. Sen tarkoituksen on arvioida valvottavan pääomarakennetta ja sen riittävyttä suhteessa kokonaistarpeeseen. Aiemmin pääomarakenne koostui suuremmissa määrin lyhytaikaisesta rahoituksesta, jolloin riski likvidointiongelmiiin oli suurempi. Basel II myötä pääomarakenteen tulee nyttemmin koostua enemmän rajoituksettomista omista varoista, jotka ovat välittömästi muutettavissa käytettäviksi varoiksi. Tällaisia ovat muun muassa liikevoitto ja osakepääoma. Kolmannessa pilarissa säädetään julkistamisvaateista. Julkistamisvaateiden taustalla on pyrkimys kohti avoimempia ja läpinäkyvämpiä rahoitusmarkkinoita. Valvottavien tulee sääntelyn mukaisesti raportoida toimistaan, riskeistään, strategioistaan riskien hallintaan sekä vakavaraisuuden ja pääoman hallinnan tilasta Finanssivalvonnalle. (Suvanto 2010)

5 Finanssivalvonta

Finanssivalvonta on se hallintoelin, joka valvoo Basel - pankkikomitean asettamien säädösten toteutumista käytännössä. Sen tehtäviin kuuluu pilarin 2 vaatimusten täyttäminen, eli valvottavien toiminnan tarkkailu ja siihen puuttuminen tarpeen vaatiessa.

Toiminnallaan Finanssivalvonta pyrkii lisäämään asiakkaiden luottamusta finanssialan palveluntarjoajia kohtaan. Finanssivalvonnan toiminnasta vain pieni osa näkyy julkisuuteen, sillä iso osa käsitellyistä asioista sisältää pankkisalaisuuksia ja vaativat siten vaitioloa. Finanssivalvonta tiedottaa säännöllisesti koko finanssimarkkinoiden tilasta, valvottavien toimijoiden tilasta, vakavaraisuustietoja perustuen esimerkiksi taseeseen sekä muita tilinpäätöksen julkisia avainlukuja. (Finanssivalvonnan yleisesite 2010)

Finanssivalvonta valvoo, että valvottavien, eli finanssialan toimijoiden, toiminta on terveellä pohjalla. Terveellä pohjalla tarkoitetaan sitä, että kyseisillä yrityksillä on riittävästi pääomaa kattamaan mahdolliset tappiot, riskit sekä sitoumuksista aiheutuvat kustannukset. Tärkeä pointti Finanssivalvonnan toimissa on varmistaa, etteivät valvottavat ota toiminnallaan kohtuutonta riskiä. Riskiä pyritään välttämään sääntelyllä, jonka avulla varmistetaan, että valvottavat antavat riittävästi laadultaan hyvää informaatiota asiakkailleen, käyttävät asiallisia menettelytapoja ja pitävät maksujärjestelmänsä toimivina. (Finanssivalvonnan yleisesite 2010)

Riskiperusteinen valvonta, instituutioiden tilan tarkkailu, informaation laadun ja määrän valvonta, menettelytapoihin puuttuminen sekä analyysit, selvitykset, raportit, kartoitukset ja tarkkailut, ovat pääsääntöisesti selitys sille, miten Finanssivalvonta käytännössä toimii. Kaikkien edellä mainittujen avulla on tarkoitus auttaa löytämään valvottavien ongelma- ja uhkakohdat ja puuttua niihin. Finanssivalvonta antaa toimintaohjeita, suosituksia sekä määräyksiä, joiden avulla pureudutaan näihin tekijöihin. Lisäksi Finanssivalvonta myöntää yhtiöille toimilupia. Käytännössä itse valvonta siis tehdään valvottamien toimittamien raporttien ja ongelmakohtien kirjausten perusteella sekä niihin vastineeksi annettujen uusien toimintaohjeiden, säännösten ja määräysten avulla. Mikäli kehotuksen saaneet toimijat eivät muuta toimintaansa, Finanssivalvonta voi määrätä uhkasakon, antaa julkisen huomautuksen tai varoituksen. Vakavissa tilanteissa Finanssivalvonta voi määrätä toimijalle asiamiehen, peruuttaa myöntämänsä toimiluvat tai tehdä toiminnasta ilmoituksen poliisille. (Finanssivalvonnan yleisesite 2010)

Finanssivalvonnan toiminnan piiriin eivät puolestaan kuulu yksittäiset finanssituotteet. Yksittäisiä finanssituotteita ovat esimerkiksi vakuutukset ja pankkipalvelut. Finanssivalvonta keskittyy suuriin kokonaisuuksiin, kuten pankkeihin, vakuutusyhtiöihin, työtömyyskassoihin, työeläkeyhtiöihin, arvopaperikeskuksiin ja sijoituspalveluyhdistyksiin. Lisäksi se valvoo IFRS- tilinpäätöksiä, arvopaperikauppaa, arvopaperitarjouksia ja julkisia ostotarjouksia. Finanssivalvonnan piiriin ei myöskään kuulu kyseenalaiseen maineeseen joutuneet pikavippilaitokset, rahankeruuhijaukset sekä kuluttajan ja palveluntarjoajan väliset kiistatilanteet. Kiistatilanteissa asiakkaita kehoitetaan ottamaan yhteyttä vakuutus- ja rahoitusneuvontaan.

(Finanssivalvonnan yleisesite 2010)

Finanssivalvonnan toimintaa puolestaan tarkkailevat Finanssivalvonnan oma johtokunta sekä eduskunnan pankkivaltuusto. Vaikka Finanssivalvonta on päätöksenteossaan itsenäinen viranomainen, se on hallinnollisesti yhteydessä Suomen Pankkiin. Finanssivalvonta toiminta rahoitetaan pääsääntöisesti valvonnakohteiden avulla. 95 % rahoituksesta tulee valvontamaksuista, puuttuvat 5 %:a rahoittaa Suomen Pankki.

(Finanssivalvonnan yleisesite 2010)

Finanssivalvonnan sääntely perustuu Basel II: en pohjalta luotuihin määräys- ja ohjekokoelmiin. Määräys- ja ohjekokoelmat ovat käytännössä joukko erilaisia standardeja, jotka on kirjoitettu eri valvottavien sektoreille. Tässä opinnäytetyössä keskitytään rahoitussektorin sellaisiin standardeihin, jotka ovat merkityksellisiä luottokaupan sääntelyn kannalta sekä niiden muutoshistoriaan. Kaikkia rahoitussektorille säädettyjä standardeja sovelletaan luottolaitoksiin sekä suomalaisiin että ulkomaisiin sijoituspalveluyrityksiin, ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten Suomessa sijaitseviin sivukonttoreihin, sijoituspalveluyritysten sivuliikkeisiin sekä omaisuudenhoitoa tarjoavien ulkomaisten rahoitusyhtiöiden Suomessa sijaitseviin sivuliikkeisiin.

(Määräys- ja ohjekokoelmat 2013)

6 Määräys- ja ohjekokoelmat

6.1 Standardi 2.1 - rahoituspalveluissa noudatettavat menettelytavat

Standardi 2.1 on ohjekokoelma, jossa on säädetty rahoituspalvelujen tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat. Standardi on asetettu 1.8.2006 ja on voimassa toistaiseksi. Viimeisimmät muutokset sisältöön on tehty 1.7.2013. Standardi keskittyy valvottavien käyttämiin menettelytapoihin asiakassuhteissaan. Sen tavoitteena on lisätä rahoitus- ja luottolaitosten sekä rahoitusmarkkinoiden luotettavuutta asiakkaiden silmissä ja edistää hyvän tavan mukaista pankkitoimintaa. Keskeisin tavoite kaikista on,

että asiakkaat saisivat riittävästi ja olennaista tietoa rahoituspalveluja koskevan päätöksentekonsa tueksi. Tärkeä tavoite on myös pyrkimys edesauttaa valvottavia ottamaan huomioon asiakkaiden etu kaikissa tarjoamissaan palveluissa. Tämä standardi pyrkii esittämään säädetyt menettelytapaohjeet selkeästi ja yhteen paikkaan kootusti, jotta sen läpikäyminen ja omaksuminen olisi riittävän helppoa. Lisäksi standardi 2.1 ohjeistaa muita menettelytapoja sekä tiedonanto- ja selonottovelvollisuutta niiltä osin, kun lainsäädäntö ei kykene esittämään riittävän selkeää ohjenuoraa. (Rahoituspalveluiden tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat 2006)

Se miten tätä standardia tulee soveltaa käytäntöön, riippuu kulloisenkin palveluntarjoajan toiminnan luonteesta. Vaatimukset riippuvat pitkälti siitä, mitä rahoitusvälineitä ja - palveluita valvottava asiakkailleen tarjoaa. Ilman poikkeuksia jokaisen valvottavan tulee kuitenkin toimia lainsäädännön asettamien vaatimuksien puitteissa. Standardissa valvottaville on määrätty tiedonantovelvollisuus, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että valvottavan tulee antaa asiakkailleen riittävä määrä oikeanlaista tietoa kaikista keskeisistä asioista, jotka luottoon kuuluvat ja vaikuttavat. Ennen, kuin minkäänlaista sopimusta on allekirjoitettu, tulisi asiakkaalle mainita muutamista seikoista, luoton luonne huomioon ottaen.

Tällaisia asioita ovat muun muassa verotuksen keskeiset piirteet, kuten korkojen verovähennysoikeus ja ensiasunnon ostajan etu. Korkojen verovähennysoikeus tarkoittaa sitä, että esimerkiksi asuntolainasta maksetut korot ovat verotuksessa vähennyskelpoisia. Verovähennysoikeus saattaa tarkoittaa velallisille useiden kymmenien, jopa satojen eurojen ”säästöä” kuukausittain. Ensiasunnon ostajan etu puolestaan tarkoittaa sitä, että asunnon kauppahinnasta ei tarvitse maksaa varainsiirtoveroa, joka on tällä hetkellä 1,6 % asunto-osakkeen ja 2 % kiinteistön kauppahinnasta. Verovapauden edellytyksenä on, että kyseessä on ostajan ensimmäinen oma asunto, hän omistaa vähintään 50 % kohteesta, sijoittuu ikähaarukkaan 18-40 ikävuoden välillä ja aikoo käyttää ostamaansa asuntoa vakituisena asuinpaikkanaan. (Rahoituspalveluiden tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat 2006)

Lisäksi asiakkaalle tulee ilmoittaa luoton todellinen vuosikorko, kaikki mahdolliset korkovaihtoehdot sekä korkorakenteet, molemminpuoliset irtisanomisehdot, mukaan lukien takaisinmaksuun liittyvät maksut ja erikoisehdot ja seikat, jotka tulee huomioida, kun kyseessä on ennenaikainen irtisanominen. (Rahoituspalveluiden tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat 2006)

Tärkeää tietoa asiakkaalle on myös kustannukset, joita luotto hänelle aiheuttaa. Usein kaikkia muodostuvia kustannuksia ei osata ajatella ja ottaa huomioon, joten on

ensiarvoisen tärkeää muistuttaa asiakasta näistä, jotta luotto ei muodostaisi riskiä asiakkaan taloudelliselle vakaudelle eikä niin ikään luottoa myöntävälle rahoituslaitokselle. Tällaisia kustannuksia ovat korkojen lisäksi muun muassa toimitusmaksut, avisointikulut ja luotonhoitokulut. Niin kutsuttuja avisointikuluja ovat lainasta aiheutuvat kuukausittaiset hoitokulut. Mikäli luotolle vaaditaan erillistä vakuutta, tulee asiakkaalle selvittää vakuuden oikeudellinen merkitys. Lisäksi asiakkaalla on oikeus saada tietää arvio mahdollisten taloudellisten tekijöiden muuttumisen myötä aiheutuvat riskit, jotka voivat liittyä esimerkiksi pitkäaikaisiin asuntolainoihin, joissa on vaihtuva korkotaso. (Rahoituspalveluiden tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat 2006)

Tiedonantovelvollisuus tarkoittaa lähinnä viestintää valvottavalta asiakkaalle päin. Tiedonantovelvollisuuden myötä pyritään, että asiakkaalle syntyisi riittävä kuva siitä, mitä lainanotto merkitsee hänen taloudelleen ja ymmärtää kaikki siihen kuuluvat ehdot sekä kustannukset. Tiedonantovelvollisuuden vastapainoksi standardi asettaa valvottaville selonottovelvollisuuden. Selonottovelvollisuudessa keskitytään enemmässä määrin asiakkaasta tarvittaviin valvottavalle merkityksellisiin tietoihin.

Selonottovelvollisuus edellyttää valvottavia hankkimaan riittävästi tietoa asiakkaasta, jotta luottoriski kyettäisiin minimoimaan ja sen hallinta olisi mahdollista. Valvottavan tulee varmistaa, että asiakkaan maksukyky on riittävä selviytymään luotosta aiheutuvista kustannuksista. Lisäksi valvottavan on noudatettava standardeja 4.4a ja 2.4, joissa käsitellään riskien hallintaa ja asiakkaan tuntemista. Selonottovelvollisuus pyrkii valvottavan luottoriskin pienentämisen lisäksi varmistamaan asiakkaan taloudellisen turvallisuuden säilymisen. Liian suuret lainanhoitokustannukset saattavat heikentää asiakkaan taloudellista asemaa huomattavasti, joka saattaa johtaa asiakkaan maksukyvyttömyyteen ja sitä kautta myötä vaikuttaa pankeille muodostuviin luotto tappioihin. (Rahoituspalveluiden tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat 2006)

Rahoituspalvelujen tarjoamisessa noudatettavien menettelytapojen standardissa 2.1 määritellään vakuuksia koskevat hyvän tavan mukaiset menettelymallit. Standardin avulla varmistetaan, että vakuuden antajien taloudellinen turvallisuus tulee huomioituksi ja toiminta käytännössä on sen mukaista. Lisäksi vakuuden antajalle tulisi antaa mahdollisuus itse päättää, käyttääkö hän erityisvakuuksia vai yleisvakuuksia. Erityisvakuudella tarkoitetaan vakuutta, joka on yksilöity koskemaan vain yhtä tai useampaa päävelkaa. Yleisvakuus puolestaan on sellainen, jossa vakuus koskee kaikkia luotonantajan saamia päävelalliselta. Etenkin vierasvelkavakuuksien tulisi olla mieluusti erityisvakuuksia. Vierasvelkavakuudet ovat sellaisia, jossa vakuuden antaja asettaa omaa omaisuuttaan toisen henkilön lainan vakuudeksi. Standardi määrittää lisäksi, että va-

kuudenantajalle tulisi selvittää laissa ja kauppakaareissa esitetyt tiedot takauksesta sekä vierasvelkapanttauksesta ja mahdollisuus rajoittaa vastuutaan vakuudenantajana. (Rahoituspalveluiden tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat 2006)

Standardi 2.1 pureutuu vastapuoliriskin hallintaan. Pankeilla tulee olla riittävät tiedot asiakkaasta, jolle antolainausta tapahtuu. Sääntelyn avulla pyritään ennaltaehkäisemään maksukyvyttömyksiä todettavia asiakkaita, pienentämään luottotappioita ja tekemään toiminnasta läpinäkyvämpää. Ennen vuotta 2007 vaateet eivät olleet yhtä tiukat, kuin nykyisin. Standardin voimaantulon myötä valvottavien riskien hallinta on tehokkaampaan ja mahdollisuus luottojen arvonalentumisiin pienenee. (Rahoituspalveluiden tarjoamisessa noudatettavat menettelytavat 2006)

6.2 Standardi 2.3 - rahoituspalvelusopimukset

Standardi 2.3 koskee pääsääntöisesti erilaisia rahoituspalvelusopimuksia. Tällaisia ovat kaikki, joita valvottavat kuluttajien ja niihin rinnastettavien sekä suurien että pienien yritysten ynnä muiden ammattimaisten sijoittajien kanssa tekevät. Standardin 2.3 perimmäisenä tavoitteena on turvata, että osapuolien välille saadaan aikaan asianmukainen sopimus. Sopimuksen sisällöstä tulee käydä ilmi kaikki palvelun tarjoamiseen liittyvät keskeisimmät ehdot siten, että kumpikin osapuoli kykenee ne täysivaltaisesti ymmärtämään. Huolellinen sopimus on oiva apu vähentämään oikeudellista riskiä ja näin ollen se toimii osana valvottavan riskienhallintastrategiaa. Sopimuksilla pyritään myös varmistamaan, että kummallekaan osapuolelle ei synny kohtuuttomia ehtoja. Standardin viitekehys muodostuu Basel II lisäksi muun muassa kuluttajansuojalaista, luottolaitostoiminnasta asetetusta laista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä 2000/12/EY luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta. (Rahoituspalvelusopimukset 2006)

Tämä standardi edellyttää, että laaditussa sopimuksessa molempien osapuolten velvollisuudet sekä oikeudet on määritelty kansantajuisella kielellä. Laki edellyttää, ettei asiakkaan kannalta kohtuuttomia ehtoja saa sopimuksissa käyttää. Kohtuullisuutta valvoo Rahoitustarkastus, joka kiinnittää ensisijaisesti huomiota selkeyteen sekä lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Tarjottavan palvelun luonne vaikuttaa sopimukseen ja ennen kaikkea siihen, millainen sopimuksen tulisi kulloisessakin tilanteessa olla. Vaatimukset riippuvat pitkälti siitä, mille asiakasryhmälle ne on tarkoitettu. Suosituksena on, että sopimukset tehtäisiin aina kirjallisesti ja näin yleensä toimintaankin. Suullinen sopimus on laissa yhtä pätevä tosin huomattavasti vaikeampi näyttää toteen. Sähköiset sopimukset puolestaan ovat verrattavissa kirjallisiin sopimuksiin. Sopimusta tehtäessä valvottavan tulee täyttää standardissa 2.4 vaaditut asiak-

kaan tunnistamisessa määritellyt ehdot. Sopimusta ei saa allekirjoittaa ennen kuin ollaan varmoja, että asiakas ymmärtää kaikki sopimuksen kohdat. Asiakkaalle tulee antaa riittävästi aikaa tutustua sopimuksen sisältöön ja antaa vastauksia sopimukseen liittyvistä kysymyksistä. Sopimusta tulee tehdä aina useampi kappale, jotta sekä valvottavalle että asiakkaalle jää omansa. Jos luottoon vaaditaan ulkopuolista vakuutta, tulee tällöin myös vakuudenantajalla olla mahdollisuus saada vakuussitoumuksesta itselleen koskeva kappale. Sopimukset tulee arkistoida ja mahdollisten muutosten tullessa päivittää ajan tasalle, jotta riskienhallinnan kannalta olennaiset voimassaolevat sopimukset saadaan selville. Sopimuksen vähimmäisisältö koostuu osapuolten yksilöintitiedoista, maksuista ja palkkioista, irtisanomisen ja purkamisen ehdoista, voimassaoloajasta ja sen muuttamisen ehdoista, sopimuksen siirtämisestä, vaadituista ilmoituksista ja raporteista, reklamoinnista, esimerkeistä ylivoimaisen esteen kohdalla, rajoitukset, jotka koskettavat vastuunjakoja ja lupa asiakastietojen luovuttamisesta. (Rahoituspalvelusopimukset 2006)

Standardissa 2.3 käsitellään monia eri sopimustyyppisiä, mutta koska tämän työn aihe-
rajaus keskittyy luottokauppaan, käsitellään standardista esimerkkinä vain luku 7.2
luottosopimus. Kun asiakkaan ja valvottavan välille syntyy luottosopimus siitä tulee
ilmetä kaikki ehdot, joita velkasuhteeseen kuuluu. Edellä mainittujen tietojen lisäksi
luottosopimussuhteissa tulee mainita luoton kannalta keskeisiä seikkoja. Luoton ko-
rosta tulee ilmoittaa, minkälainen korko on kyseessä, onko korko kiinteä, marginaali,
korkopäivät, koronmääräytymisjakso, koronmaksukausi ja viivästyskoron suuruus sekä
tilanteet, jossa mahdollista lisäkorkoa voidaan periä. Kun luottosuhde lakkaa on tär-
keää, että sopimuksessa on määritelty kohdat, jossa sovitaan sekä sopimuksenmukai-
sesta että poikkeuksellisesta erääntymisajankohdasta.

Mikäli luottosopimus erääntyy sopimuksen mukaisesti, eikä mitään poikkeusta tapah-
du, pitää sopimuksesta silti ilmetä, milloin velallisen on maksettava luotto kokonai-
suudessaan pois. Mikäli puolestaan luottosopimuksen irtisanominen tapahtuu valvotta-
van toimesta, on huomioitava, että irtisanomisen taustalla täytyy lainsäädännön puit-
teissa olla velallisen tekemä sopimusrikkomus. Kun kyseessä on pienyritys, joka voi-
daan rinnastaa kuluttajiin, voidaan sopimusrikkokseksi hyväksyä myös ulkopuolisen toi-
mesta tapahtunut sopimusrikkomus, mikäli se vaarantaa oleellisesti luoton takaisin-
maksua aiheuttaen valvottavalle kohtalaisen luottoriskin. Perusteita luoton irtisano-
miselle voi olla esimerkiksi liiallinen viivästys maksuissa, harhaanjohtavat tiedot
velallisesta ja asetettujen vakuuksien arvon oleellinen aleneminen.
(Rahoituspalvelusopimukset 2006)

Kaikkiaan standardi 2.3 velvoittaa sopimusosapuolia jakamaan toisilleen kaikki luottosopimussuhteen kannalta välttämättömät tiedot ja tekemään sopimuksen, joka on kohtuullinen molempien kannalta. Säännöksen tavoitteena on pienentää sekä vastapuoli- että oikeudellista riskiä ja turvata saamisten takaisinmaksu. Tämä säädös on tullut voimaan vuonna 2007. Aiemmin sopimuksissa ei luotonantajan puolelta ollut näin laajaa tiedonantovelvollisuutta ja suullisesti sovittujen ehtojen määrä oli suurempi. Vieläkin säädös puhuttaa valvottavia, etenkin korkoihin kohdistuvien tiedonantovelvollisuuksien osalta. Uusi sopimussäännös aiheuttaa enemmän ja tarkempaa paneutumista sopimuksen rakenteeseen ja selonottoon asiakkaasta. Samalla se pienentää mahdollisuutta kuitenkin kiistatilanteisiin asiakkaan ja rahoituslaitoksen välillä. (Rahoituspalvelusopimukset 2006)

6.3 Standardi 2.4 - asiakkaan tunteminen

Kun kyseessä on rahan lainaaminen, on vastapuolen tuntemisella suuri merkitys. Asiakkaan tunteminen on yksi tärkeimmistä vaiheista ja kuvallisen henkilöllisyystodistuksen vilauttamisesta on tullut arkipäivää. Standardi 2.4 on asetus asiakkaan tuntemisesta.

Standardin perimmäisenä tarkoituksena on varmistaa, että valvottavat tuntevat asiakkaat, joiden kanssa he toimivat. On hyvä tietää asiakkaan toiminnan laajuus ja laatu, jotta voidaan ehkäistä rikollista toimintaa ja alentaa omaa riskiä. Valvottavan tulisi tuntea asiakkaansa niin laajasti, kuin on asiakassuhteen kannalta edullista. Idea on, ettei valvottavilla olisi yhtään sellaista asiakasta, joka olisi tunnistamaton, ei anna itsestään riittäviä tietoja tai jonka koko sekä liiketoiminnan luonne poikkeaa rahoituslaitoksen toimintastrategiasta. Valvottavan ei ole välttämätöntä palvella asiakastaan tai ryhtyä tämän kanssa yhteistyöhön, mikäli asiakasta ei kyetä täydellisesti tunnistamaan. (Asiakkaan tunteminen 2013)

Asiakkaan tuntemiseen kuuluu monia eri osa-alueita. Tässä standardissa mainitaan, että täydelliseen tuntemiseen vaadittavat tiedot koostuu identifioinnista eli tunnistamisesta, verifioinnista eli henkilöllisyyden todentamisesta, tarvittaessa myös edustajien henkilöllisyyden todentamisesta, liikesuhteen laadun ja tarkoituksiperän tiedonhankinnasta, tietojen säilyttämisestä sekä dokumentoinnista, esimerkiksi skannaamalla henkilöllisyystodistus järjestelmään, jatkuvasta seurannasta sekä edellä mainitusta selonottovelvollisuuden noudattamisesta. (Asiakkaan tunteminen 2013)

Asiakkaan tunteminen ja uudet järjestelmät mahdollistavat vastapuoliriskin huomattavan pienentämisen. Aiemmin tunnistamiseen koettava tarve ei ollut niin suuri, kuin

mitä nykyisin. Henkilöllisyyden todentaminen mahdollistaa ja samalla velvoittaa jo-kaista luottopäätöstä tehdessä tarkistamaan henkilötunnuksen avulla asiakkaan luot-totiedot. Näin saadaan varma ja ajantasainen tieto asiakkaan kyvystä hoitaa aiempia vastuitaan. Mikäli häiriömerkintöjä löytyy, ei luottopäätöstä synny. Asiakkaan tunte-minen on avain monien riskien tunnistamiseen ja niiden välttämiseen. Henkilötodis-tuksen avulla voidaan varmistaa, että ollaan kanssakäymisissä juuri sen henkilön kans-sa, joksi hän itseään väittää. (Asiakkaan tunteminen 2013)

6.4 Standardi 4.4a - luottoriskien hallinta

Standardissa 4.4a määritellään, mistä luottoriskejä muodostuu sekä miten niitä halli-taan. Koska luottoriski on kaikkien pankkitoimintaa harjoittavien valvottavien riski numero yksi, on sen valvominen ja sisäisen valvonnan sääntelyn merkitys suuri koko toiminnan kannalta. Standardin tarkoituksena on varmistaa, että valvottavilla on riit-tävän hyvät ja tehokkaat menetelmät hallitakseen, tunnistaakseen, mitatakseen, seu-ratakseen ja rajoittaakseen luottokaupasta syntyvää riskiä.

(Luottoriskien hallinta 2008)

Luottoriskin hallinnan keskeiset perusteet muodostuvat riskin tunnistamisesta. Luotto-riskillä ylipäätään tarkoitetaan tilannetta, jossa luotonsaaja ei todennäköisesti kykene täyttämään hänelle asetettuja velvoitteita. Jotta valvottavilla olisi hyvät edellytyk-set valvoa luottoriskejään, tulee heillä olla riskien hallintaa koskeva strategia. Stan-dardissa on määrätty muutamia kohtia, jotka strategian tulee vähimmillään sisältää. Näitä seikkoja ovat muun muassa tavoiteltu asiakasrakenne eli, miten annetut luotot jakautuvat eri asiakassegmenttien keskuudessa, kohdemarkkinoiden määrittely, peri-aatteet, joiden mukaan riskien hajautus toteutetaan sekä riskinottotaso, joka mää-räytyy riskinkantokyvyn perusteella. Strategian tarkastus tulee tehdä vähintään vuo-sittain, jotta sen sisältö vastaa varmasti sen hetkistä tilannetta ja ohjaa näin ollen oi-keisiin toimintatapoihin. Sitova sääntö on, että vastuu riskien hallinnan järjestämi-sestä kuuluu valvottavan ylimmälle johdolle. Sen tehtävänä on varmistaa, että asian-osainen henkilöstö saa riittävästi ajantasaista tietoa ja hallitsee keskeiset toimintata-vat. (Luottoriskien hallinta 2008)

Luottopäätöksen syntyminen edellyttää, että asiakkaasta sekä lainan käyttötarkoituk-sesta on hankittu riittävästi tietoa. Tätä kutsutaan luottoanalyysiksi, joka on välttä-mätön osa luotonantoprosessia. Luottoanalyysiä tehtäessä on kiinnitettävä huomiota asiakkaan takaisinmaksukykyyn, siihen, millä tavoin se aiotaan ja voidaan maksaa ta-kaisin, onko velallisella omaa varallisuutta lainaansa vastaan, onko velallisella aiem-pia saatavia ja miten taloudellisen tilanteen oletetaan yleisesti kehittyvän. Luotto-

analyysin tekeminen vaikuttaa oleellisesti myönnettävän luoton hintaan. Lisäksi nykyisin monet rahoituslaitokset ovat asettaneet asiakkailleen omanpääoman vaatimuksia lainaa vastaan. Pankkikohtaisesti lainan myöntäminen saattaa edellyttää esimerkiksi 10 %:a omaa varallisuutta haettavan lainan suuruudesta. Mitä huonompi on luotonmyönnöstä syntyvän tuoton ja riskin suhde, sitä korkeammaksi lainan kustannukset sen saajalle muodostuvat. (Luottoriskien hallinta 2008)

Itse luotonmyöntöprosessi on se, jossa riski joko otetaan tai ei oteta. Jokainen myönnetty luotto sisältää riskin, mutta se onko se riittävän alhainen ja kannattava on luottopäätöstä tekevän henkilön käsissä. Kaikissa luottopäätöksissä vastuu jakautuu vähintään kahden henkilön kesken. Luottopäätöksen voivat tehdä vain ne henkilöt, joille valtuus on erikseen suotu. Mikäli myönnettävässä luotossa on poikkeuksellisen suuri riski, tarvitsee päätös hyväksyttävä erikseen vielä ylemmällä tasolla. Jokaisesta myönnetystä ja hylätystä päätöksestä tulee tehdä dokumentti, josta päätös voidaan jälkikäteen todentaa. (Luottoriskien hallinta 2008)

Luottoriskejä voidaan lisäksi hallita erilaisia limiittejä asettamalla. Limiittejä eli rajoituksia voidaan asettaa tietyille saamisryhmille, joiden riski katsotaan olevan suuri. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että luottoja ei voida myötää yli limiitin asettaman määrän. Saamisryhmiä joiden riski voi olla kohtalaisen suuri, ovat esimerkiksi yksittäiset vastapuolet, tietyt toimialat, samalle vakuudelle perustuvat luotot sekä luotot tietyissä maissa toimiville yrityksille. (Luottoriskien hallinta 2008)

Toimintaympäristön ja sen taloudellisen tilanteen muuttuessa, valvottavien tulee suorittaa stressitestejä sekä yksittäisille luotoille että kokonaisille luottosalkuille. Stressitesteillä tarkoitetaan ongelmallisten tilanteiden vaikutuksien arviointia luottoriskin määrään ja sen toteutumisen mahdollisuuteen. Tuloksista saadaan selville, tarvitseeko ryhtyä toimenpiteisiin, jotta riskitasoa kyettäisiin madaltamaan. Ennen säännöksen muutostakin luottoriskien hallintaa on organisoitu ja valvottu. Se miten riskiä hallitaan sääntelymuutoksen myötä, on huomattavasti kokonaisvaltaisempaa ja sisältyy yhä useampaan pieneen toimintoon kokonaisuuden sisällä. Paripäätös luotonmyönnössä, luottotietojen pakollinen tarkistus ja mahdollisuus saada tietoa asiakkaan aiemista saatavista myös muilta rahoituslaitoksilta pienentävät riskiä tuleviin arvon alentumistappioihin. Myös tunteisiin perustuvat päätökset ovat pakosta vähentyneet, sillä toiminnalle on luotu selkeät raamit. (Luottoriskien hallinta 2008)

6.5 Standardi 4.3a - omat varat ja niiden vähimmäismäärät

Standardi on pitkä ja sen sisältö koskettaa monia osa-alueita, joista tässä työssä keskitytään lähinnä lukuun 12. Luku 12 käsittelee talletuspankkien yhteenliittymän omia varoja. On tärkeää, että luottolaitoksille on säädetty omien varojen vähimmäismäärä, jotta voidaan varmistua siitä, että kaikki toiminnasta syntyvien ja siihen liittyvien riskien myötä mahdollisesti syntyvät tappiot voidaan kuitata. Oma pääoma turvaa liiketoiminnan jatkuvuutta sekä suojaa asiakkaita ylimääräiseltä riskiltä. Oman pääoman vaadittava määrä on suhteessa harjoitettuun liiketoimintaan, sen laatuun ja laajuuteen. (Omat varat ja niiden vähimmäismäärät 2011)

Standardissa on määritelty vähimmäisrajoja eri liiketoiminnan muodoille, joista oleellisin tämän opinnäytetyön kannalta on luottoriskin kattamiseksi vaadittavat omat varat. Lähtökohtana on, että ulkopuolisten sitoumusten määrä ei saa ylittää kahdeksan prosentin osuutta oman pääoman määrästä. Erilaisilla sitoumuksilla on ennalta määritellyt toisistaan poikkeavat luokitukset, joiden avulla niiden riskikerroin on painotettu. Laskenta tapahtuu pääsääntöisesti valikoimalla menetelmä kahdesta eri tavasta. Voidaan käyttää joko standardimenetelmää tai vaihtoehtoisesti sisäisen luottoluokituksen menetelmää. Vuodesta 2007 saakka valvottavat, jotka määrittävät luottoriskien käyttämällä sisäisen luottoluokituksen menetelmää, ovat olleet velvollisia pienentämään vastuidensa määrää suhteessa omaan pääomaan. Lähtökohtana on, että valvottavien tulee käyttää laskennassaan standardimenetelmää. Sisäisen luottoluokituksen menetelmän käyttäminen edellyttää Finanssivalvonnan myöntämää erityistä lupaa. (Omat varat ja niiden vähimmäismäärät 2011)

Sääntelyn tavoitteena on muuttaa rahoituslaitosten pääomarakennetta lyhytaikaisesta rahoituksesta pitkäaikaisempaan rahoitukseen. Lähtölaukauksena sääntelymuutokselle on toiminut viimevuosien finanssikriisit. Aiemmin omien varojen vaatimus oli niukkaa, jolloin myös vakavaraisuusvaatimukset olivat pienempiä. Nykyisin pyritään siihen, että omien varojen suhde olisi jopa enemmän, kuin vaadittu kahdeksan prosenttia, jolloin rahoituslaitoksilla olisi niin kutsuttu puskurirahasto, jolla varmistettaisiin kyky selvitä vastaantulevista riskeistä. Omien varojen rakennetta tulisi muuttaa siten, että varat koostuisivat entistä enemmän rajoituksettomista ensisijaisista omista varoista eli esimerkiksi voitoista ja osakepääomasta. Ensisijaiset rajoituksettomat varat ovat helposti likvidoitavissa eli muutettavissa käteiseksi ja käytettävissä kustannusten kattamiseen. (Omat varat ja niiden vähimmäismäärät 2011)

Ensisijaiset rajoituksettomat omat varat ovat käytännössä pitkäaikaisempaa rahoitusta, jonka hankkiminen on rahoituslaitoksille huomattavasti lyhytaikaista kalliimpaa. Se miksi pitkäaikainen rahoitus on ja tulee olemaan kalliimpaa, johtuu markkinoiden tavasta toimia. Kun pitkäaikaisen rahoituksen kysyntä kasvaa, hinta määräytyy kysynnän perusteella, jolloin pitkät korot kasvavat. Pankit joutuvat hankkimaan pitkäaikaista rahoitusta täyttääkseen uudet vaatimukset vakavaraisuudesta ja rahoituksen rakenteesta. Muodostuvien kustannusten myötä tuotot vähenevät, mikä tarkoittaa lainamarginaalien nousua ja investointien vähenemistä. Etenkin pitkäaikaisten lainojen hinta nousee, minkä lisäksi lainan hintaan vaikuttaa entistä enemmän lainanhakijan luottokelpoisuus, kuten edellä mainittiin. Useat pankit ovatkin supistaneet uusien lainojen takaisinmaksuaikaa, sillä pitkäaikaiset antolainaukset edellyttävät pankeille enemmän pitkäaikaista omaa rahoitusta.

(Omat varat ja niiden vähimmäismäärät 2011)

6.6 Standardi 4.3c - luottoriskin vakavaraisuusvaatimus

Finanssivalvonta kannustaa valvottavia käyttämään tarkkoja ja herkkiä mittareita luottoriskin kontrollointiin. Standardi 4.3c määrittää, miten valvottavan vakavaraisuus tulee laskea sekä, mitkä ovat määritelmät vaadittavalle vakavaraisuuden tasolle. (Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

Valvottavilla on mahdollisuus valita laskentatapa tässäkin sisäisen luottoluokituksen ja standardimenetelmän välillä. Case -yrityksessä luottoriskin vakavaraisuustaso lasketaan sisäisen luottoluokituksen menetelmää käyttäen. Muissa laskelmissa laskut tehdään standardimenetelmällä. Sisäisen luottoluokituksen menetelmä on standardimenetelmää riskiherkempi ja sen avulla kyetään selvittämään paremmin luottoriskien vaikutuksia. (Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

Tässä laskentatavassa huomioidaan sekä odottamattomat että odotetut tappiot. Näiden yhteisvaikutus huomioidaan valvottavan omissa varoissa. Valvoja määrittelee eri saamisille riskipainot, jotka yhdessä estimaattien, eli arvioiden, kanssa suhteutetaan valvottavien omiin varoihin. Sama 8 %:n yleisvaatimus pätee luottoriskissäkin, eli valvottavalla tulee olla vähintään 8 %:a omia varoja suhteessa riskipainotettuihin saamisiin. Rahoituslaitosten vastuut voidaan jaotella seuraavasti; valtio- ja keskuspankki vastuut, luottolaitosvastuut, yritys vastuut, vähittäisvastuut, oman pääoman ehtoiset sijoitukset, arvopaperistetut erät ja muut erät. Case - yrityksen kannalta merkittävimmät tässä opinnäytetyössä ovat yritys- ja vähittäisvastuut. Yritysvastuissa vastapuolena on yritys ja vähittäisvastuissa yksityishenkilö tai vastaavasti yksityishenkilöistä koostuva joukko. (Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

Laskennassa huomioidaan erilaisia riskiparametreja. Tärkein niistä on PD, probability of default, eli maksukyvyttömyyden todennäköisyys. Maksukyvyttömyyden todennäköisyydellä arvioidaan sitä, kuinka todennäköisesti vastapuolesta tulee maksukyvyttömän seuraavan vuoden aikana. Tämän luvun tulee yritys- ja vähittäisvastapuolten kanssa toimittaessa olla vähintään 0,03 %. Mikäli vastapuoli todetaan maksukyvyttömäksi, sen PD on 100 %. Vastapuoli voidaan todeta maksukyvyttömäksi, kun vastuusiin liittyvät maksusuoritukset ovat yli 90 päivää myöhässä tai silloin, kuin voidaan pitää todennäköisenä, että myönnettyjä vastuita ei makseta kokonaisuudessaan takaisin ilman turvautumista vakuuksien realisointiin eli muuttamiseen rahaksi. (Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

Valvottavilla tulee olla selkeät yhtenäiset menettelytavat luottoriskien hallintaan ja arvioimiseen. Esimerkkinä estimaattien luomisesta on monissa rahoituslaitoksissa käytössä olevat variaatiot luottosovelluksesta. Luottosovelluksessa on ehtoja ja arvoja, jonka avulla maksukyvyttömyyden mahdollisuutta arvioidaan ja vältetään. Luottosovelluksien tarkoituksena on siis arvioida asiakkaan kykyä suoritua ottamastaan luotosta. Sovelluksessa asetetaan laskennalliset vähimmäismäärät elinkustannuksista, indeksitason puitteissa. Asiakkaan tulot, perhe- ja asumismuoto sekä muut vastuut otetaan myös huomioon. Sovelluksen avulla tarkastellaan aiempia laiminlyönnejä kaikkien vastuiden hoidossa, mukaan lukien myöhästyneet maksut. Sovellus laskee asiakkaan luottokelpoisuutta, jonka perusteella muodostuu asiakkaalle pankin marginaalin päälle lisättävä lainan kustannus, eli korko. Mikäli selvityksen jälkeen todetaan, että riski asiakkaan kohdalla muodostuu liian suureksi, ei luottopäätöstä synny. (Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

Jokaiselle saamisryhmälle on asetettu arvioitu riskikerroin, eli CF-estimaatti, joita laskennassa käytetään. Kertoimet ovat 0 %, 20 %, 50 % tai 100 %, joista 0 % on alhaisen riskin erä, 20 % keskimääräisen/alhaisen riskin erä, 50 % keskimääräisen riskin erä ja 100 % korkean riskin erä. Lisäksi luottoriskin vakavaraisuusvaatimusta laskettaessa pitää huomioida vastuista aiheutuneita tai mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia. Tätä kutsutaan tappio-osuudeksi, LGD. LGD, loss given default, on vastuun määrän ja maksukyvyttömyyden myötä muodostuvan taloudellisen tappion suhde maksukyvyttömyyshetkellä. Standardi määrittää valvottaville tiettyjä estimaatteja LGD:sta, mutta arvioit esimerkiksi vähittäisvastapuolille ja pienyrityksille valvottavat voivat soveltaa itse.

Valvottavan on ehdottoman tärkeää erottaa estimaatit toteutuneista arvoista. Varsinaisessa laskennassa riskipainotettujen vastuiden määrät perustuvat kunkin kohdalla tiettyihin riskiparametreihin, joita ovat EAD, PD, LGD, M ja S. EAD, exposure at default, on vastuiden määrä maksukyvyttömyys hetkellä, PD, kuten jo edellä mainittu, todennäköisyys tulla maksukyvyttömäksi, LGD tappio-osuus, M, effective maturity, efektiivinen juoksuaika, joka hyödykkeiden lainaksi antamisessa ja -ottamisessa omia estimaatteja soveltaessa on vähintään vuosi ja korkeintaan 5 vuotta ja S, annual sales, taseen loppusumma tai liikevaihto. Kaikkien vähittäisvastuiden riskipainotettujen vastuiden määrä saadaan laskemalla riskipaino kerrottuna EAD:llä. Lainaa myöntäessä valvottava voi ottaa takauksen vaikutuksen huomioon estimaateissa. Vastuun riskipaino on oltava yhtä suuri, kuin takaajan vastaavan suoran vastuun riskipaino. Kiinteistövakuudellisten vastuiden riskipaino on 0,15. Kiinteistövakuudellisissa lainoissa on tärkeää muistaa huomioida, että vakuuden arvo ei määrity sen perusteella, kuinka hyväksi velallisen luottokelpoisuus arvioidaan. Tämä on yleiskäsitys säädöksestä ja se voi joissakin harvoissa erikseen määritellyissä tilanteissa poiketa standardista. Peruseriaatteena on, että koko lainalle on asetettava vakuudet ja vakuuksien arvon tulee mielellään ylittää saatavien summa. Makrotaloudellisilla seikoilla saattaa olla vaikutusta myös tähän pykälään ja valvottavat voivat harkinnanvaraisesti soveltaa sitä. Esimerkki tilanteena saattaa olla asuntojen hintakehitys ja sen odotettu nousujohteinen jatkuminen, jolloin riskitason voidaan olettaa olevan ja pysyvän alhaisella tasolla, silloin vakuuden arvon ei katsota alentuvan vaan päinvastoin kasvavan. Valvottavan tulee myös varmistaa, ettei samaa kiinteistöä ole asetettu vakuudeksi useampaan kertaan. Vakuudeksi pääsääntöisesti käy vain valmis kiinteistö tai yli 5 osakkaan yhtiön osake.

(Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

Kiinteistö- ja asuinrakennusten vakuuden arvoksi voidaan laskea enintään 70 % käyvästä arvosta. Tämä tarkoittaa sitä, että kun kiinteistöstä tehdään hinta-arvio, enintään 70 % siitä voidaan laskea vakuuden arvoksi, mahdollisen arvonalentumisen myötä syntyvän riskin välttämiseksi. Useimmissa asuntolainoissa ostettava osake tai kiinteistö asetetaan lainalle vakuudeksi. Se ei kuitenkaan yksin riitä, sillä koko lainalle on oltava riittävät vakuudet. Jäljelle jäävä osa on vakuutettava muulla omaisuudella tai takauksella. Lisäksi vakuuden hyväksymiseksi vaaditaan sen arvon seuranta, dokumentointia, vakuutusta sekä oikeusvarmuutta vakuuden suhteen. Oikeusvarmuudella tarkoitetaan sitä, että vakuuden panttausoikeus on pätevä ja valvottavalla, eli luotonantajalla on oikeus ja mahdollisuus tarpeen vaatiessa realisoida pantattu omaisuus kohtuullisella vaivalla. Tämän vuoksi esimerkiksi auto, jonka arvon aleneminen on käytön myötä hyvin nopeaa, ei sovellu vakuudeksi lainalle.

(Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

Vähittäisvaatimukset IRBA:lle, eli sisäisen laskennan menetelmälle ovat asianmukainen johtaminen ja valvonta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että koko luokittelu- ja estimointiprosessit on hyväksytetty ja niistä on tiedotettu kaikille asianosaisille. Menetelmää tulee käyttää yhtäjaksoisesti vähintään kolme vuotta, ennen luvan myöntämistä ja luottoriskin arviointi tulee tapahtua luottoluokittelujärjestelmää käyttäen. Luottoluokittelujärjestelmällä tarkoitetaan vastaavanlaista järjestelmää, kuin edellä mainittu luottosovellus. Tilastoaineiston kokoaminen ja dokumentointi, sekä tiedot asiakkaan kaikista vastuista, tulisi selvittää kaikille osapuolille, jotta voitaisiin varmistua, ettei kokonaissaatavien määrä ylitä sallittua rajaa. Tällöin estimoitu riski ei kasvaisi kohtuuttoman suureksi. Tiedot tulisi olla hankittavissa kohtuullisella työllä. Vähittäisvastuille on asetettu yleisesti miljoonan euron vastuuliitti, minkä ylittämisen tueksi vaaditaan kirjallisia todisteita ja laskelmia siitä, että hajautusta on riittävästi ja riskitaso ei nouse liikaa. Asetettujen rajojen tarkoituksena on säilyttää valvottavan oma vakavaraisuus hyvällä tolalla suhteessa saamiin. Kokonaisuudessa tulee huomioida niin kaikki toimenpiteiden synnyttämät kustannukset, monimutkaisuus ja sen vaikutus koko liiketoiminnan kannalta. (Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus 2011)

6.7 Yhteenveto sääntelystä

Yhteenvetona standardeista voidaan todeta, että tarkoituksena on kartoittaa kaikki mahdolliset riskit, joita luottokaupassa voi syntyä. Määräys- ja ohjekokoelmat ovat astuneet voimaan vuoden 2007 tietämällä, jonka jälkeen niitä on voitu vaatia toteutettavaksi käytännössä. Vuotta 2007 voidaankin pitää tämän opinnäytetyön kannalta keskeisenä käännekohtana, jonka jälkeen muutoksia Case - yrityksen luotonannossa voitaisiin ajatella syntyvän. Vaikka sääntelyn perusrunko on pysynyt samanlaisena, Basel II myötä vaadittuja vähimmäisvaroja on kiristetty. Vaateet toiminnan avoimuudesta, raportointivelvollisuudesta ja riskienhallinnasta ovat koventuneet. Valvottavilta vaaditaan entistä tarkempaa asiakkaan tuntemista ja eri toimintoihin kohdistuvien riskien määrittämistä.

Tavoitteena on välttää aiempien kriisien toistumista varautumalla vastaantuleviin ongelmiin entistä paremmin. Sisäinen valvonta, käytettävät järjestelmät ja oman soveltamisen mahdollisuus on sääntelyn uudistuksen myötä nivottu tiukempaan pakettiin. Sääntelyn kiristyminen käytännössä tarkoittaa siis enemmän omaa pääomaa suhteessa saamiin, kireämpiä sääntöjä oman pääoman ja saamisista muodostuvien riskien laskentaan, likvidimpiä varoja, pidempiaikaista rahoitusta antoluottoprosessin ylläpitämiseksi ja puskurirahastojen muodostamista myös noususuhdanteissa.

Samanaikaisesti valvottavat on pakotettu miettimään riskinkantokykynsä ja oma rahoitusrakenteensa uudelleen. Tulevaisuudessa sääntelykokoelmaa tullaan edelleen jalostamaan ja tiukentamaan uuden, arvioilta vuonna 2018 täytäntöön vaadittavan, Basel III:n myötä.

Sääntelyn tarkoituksena on siis vakauttaa koko pankkisektori, etteivät yksittäiset ongelmat leviäisi koko rahoitusjärjestelmää koskeviksi. Sääntelyn muutokset ovat saaneet lähtölaukauksen viime vuosina olleista finanssikriiseistä. Kaikkein pisimmälle sääntely on viety vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta koskevilla toiminnoilla.

(Kangasharju & Kosonen 2013)

Sääntelymuutosten mahdolliset vaikutukset luottokaupan kehittymiseen ovat seuraavanlaisia. Koska pankeilta vaaditaan yhä enemmän pitkäaikaista rahoitusta kattamaan omasta toiminnastaan syntyviä kuluja, nousevat myös niiden toiminnasta syntyvät kulut. Kustannusten noustessa myös korot nousevat, joka käytännössä tarkoittaa kalliimpia lainoja kuluttajille. Lainan ollessa kallista, investointihalukkuus niin kotitalouksissa kuin yrityksissäkin supistuu ja näin ollen rahoituslaitoksen tuotot oletettavasti pienenevät. Samanaikaisesti voidaan talletuskoron olettaa nousevan, joka edelleen yhdessä epävarman yleisen taloudellisen tilanteen kanssa, kannustaa etenkin kotitalouksia säästämään. Talouden kasvu hidastuu.

Asiakkaan tuntemistietojen kiristymisen myötä rahoituslaitokset saavat asiakkaitaan aiempaa enemmän tietoa. Samalla valvottavat joutuvat suhtautumaan saamaansa tietoon tiukemmin, jolloin eri luottokelpoisuustason omaavien asiakkaiden määrä kasvaa. Koska riskinkantokyky on laskettava aiempaa tarkemmin ja omassa varainhankinnassa tulee suosia pitkäaikaisempaa rahoitusta, riskipitoisten ja pitkäaikaisten lainojen hinnat nousevat suhteessa lyhytaikaisia ja matalamman riskin omaavia lainoja enemmän. Tämä sulkee pois etenkin kehitys- tai uudistusvaiheessa olevien yritysten investointiaikeita. Rahoituksen hinta määrittyy entistä enemmän siis lainanhakijan luottokelpoisuuden mukaan. (Kangasharju ym. 2013, 1-4)

Kaikkiaan sääntelyn muutokset sekä yleisen taloudellisen tilanteen epävarmuus synnyttävät toimintaan sellaisia piirteitä, jotka kiristävät luottokauppaa. Riskipainotettujen saamisten suhteet toisiinsa nähden saattavat muuttua. Samalla voidaan olettaa, että luotoista syntyneet arvonalentumistappiot vähentyvät ja korot nousevat hieman. Huomioitavaa kuitenkin on, että luottokaupan kehittyminen on monen asian summa, joten tulosten ennakointi on hyvin vaikeaa. Lisäksi pitää huomioida, että EKP:n, eli Euroopan Keskuspankin, ohjauskorot ovat viime vuosina olleet hyvin mata-

lalla tasolla. Vaikka rahoituslaitosten marginaalit kasvaisivat, saattaa lainasta muodostuvat kokonaiskustannukset säilyä maltillisella tasolla. (Kangasharju ym. 2013)

7 Tutkimusosio

7.1 Tutkimusongelma

Työn tutkimusongelmana on, miten sääntelyn muutokset ovat vaikuttaneet Case - yrityksen luottokauppaan. Tavoitteena on selvittää, miten kiristyneet säännökset ovat vaikuttaneet antoluottoprosessiin, myönnettyjen luottojen määrään, niiden hintaan ja luottojen arvonalentumistappioihin. Työssä käsiteltävät saamiset on jaettu kahteen pääsektoriin, jotka ovat yrityssaamiset ja saamiset kotitalouksilta.

7.2 Lähestymistavat

Tutkimuksissa käytettäviä lähestymistapoja on runsas määrä. Valittava lähestymistapa riippuu pitkältä siitä, minkälaista kehittämistyötä halutaan toteuttaa. Tästä syystä onkin hyvä pohtia tutkimuksen tavoitteita ja tehdä tarkkaa suunnittelutyötä ennen lähestymistavan valintaa. Lähestymistapa ei tarkoita konkreettista menetelmää, jolla tutkimus toteutetaan vaan se on pikemminkin strategia, jonka ohjailemana käytettävät menetelmät valitaan. Lähestymistavan avulla voidaan tuoda tutkimuksellisuus tiukasti mukaan kehittämistyöhön. (Moilanen, Ojasalo & Ritalahti. 2009,50)

Lähestymistavoille ei ole tiukkaa määritelmää ja samoin niiden käyttöä voidaan soveltaa. Mikään lähestymistapa ei täysin pois sulje sitä, että samassa tutkimuksessa voi ilmetä piirteitä toisesta lähestymistavasta. Tyypillisimpiä lähestymistapoja ovat tapaustutkimus, toimintatutkimus, konstrukttiivinen tutkimus, innovaatioiden tuottaminen, ennakointi ja verkostotutkimus. (Ojasalo ym. 2009)

7.3 Tapaustutkimus

Tämän opinnäytetyön tutkimuksen lähestymistavaksi valittiin tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen tavoitteena on synnyttää tarkkaa ja syvällistä tietoa tutkittavasta asiasta. Sen avulla voidaan tutkia esimerkiksi yritystä, yrityksen osaa, palvelua, prosessia, tuotetta tai toimintaa. Lähestymistavalle tyypillistä on, että tutkimuksesta syntyvä tieto kumpuaa nykyajassa tapahtuvasta ilmiöstä sen todellisessa tilanteessa ja toimintaympäristössä, kuten Ojasalo (2009, 52) ym. Kirjassaan ”Kehittämistyön menetelmät - uudenlaista osaamista liiketoimintaan” kuvailee. (Ojasalo ym. 2009)

Tapaustutkimus ei pyri yksinkertaistamaan tutkittavaa asiaa, vaan fokus on enemmänkin laajamittaisen tiedon hankinnassa. Koska tapaustutkimuksen pyrkimyksenä on synnyttää yksityiskohtaista ja laajaa tietoa, on tutkimuksen kohde usein suppea. Tapaustutkimus ei myöskään pyri tuottamaan tilastollisia yleistyksiä vaan selvittämään syitä ja mahdollisuuksia asian taustalla. Lisäksi tapaustutkimukselle ominaista on ympäristön vaikutuksen huomioonottaminen; tutkimuksessa tarkkaillaan myös paikallisten, ajallisten ja sosiaalisten tilanteiden yhteyksien mahdollisia vaikutuksia. (Ojasalo ym. 2009, 52)

Tapaustutkimuksen käyttäminen on perusteltua, kun halutaan laajamittaisesti ymmärtää tutkittavaa kohdetta ja synnyttää uusia kehittämissuhteita. (Ojasalo yms. 2009, 53) Sen avulla tyypillisesti tutkitaan työpaikkojen suhteita ja toimintaa, heikosti ymmärrettyjä tilanteita tai epätyypillisiä prosesseja. ”Tapaustutkimuksessa tutkimuksen kohteita on siis vähän, usein vain yksi. Tutkittava tapaus voi olla esimerkiksi yksilö, ihmisryhmä, organisaatio, tapahtuma, toiminta, prosessi tai maantieteellinen alue”. (Ojasalo yms. 2009, 53) Tapaustutkimuksen taustalla on usein tutkijan oma kiinnostus ja aiempi tietopohja tutkittavaan asiaan. Kehittämistyössä ei ole tarkoitus noudattaa pilkun tarkasti aiempia tapoja tai jäljitellä jo tehtyjä tutkimuksia, mutta on tärkeää olla tietoinen niiden sisällöistä. Tapaustutkimuksen taustalla on aina yksittäinen tapaus, jota halutaan tutkia, vallitsevat teoriat voivat toimivat tukena ja ohjenuorana kehittämistehtävän määrittämiselle. (Ojasalo ym. 2009)

Tyypillisiä menetelmiä tapaustutkimuksen toteuttamiseen ovat erilaiset haastattelut. Tapaustutkimukselle ominaista on useampien menetelmien yhdistäminen aiheen kokonaisvaltaisen ymmärryksen saavuttamiseksi. Tapaustutkimus on siis mahdollista toteuttaa niin kvalitatiivista, kuin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen. (Ojasalo ym. 2009)

7.4 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmät voidaan karkeasti jakaa kahtia kvalitatiivisiin ja kvantitatiivisiin menetelmiin. Kvalitatiivista otetta kuvaillaan yleisnimellä laadullinen ja kvantitatiivista määrällinen. Kvalitatiivinen tutkimus keskittyy useimmiten pieneen otantaan eli tutkittavaan joukkoon. Sen avulla pyritään ymmärtämään ilmiötä kokonaisvaltaisesti ja hankkimaan siitä näin ollen runsaasti tietoa. Kvalitatiiviseen tutkimukseen rinnastetaan usein induktio eli tutkimuksen aineistolähtöisyys. Kvantitatiivinen ote keskittyy puolestaan enemmän yleistyksien ja tilastollisuuden synnyttämiseen. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa otanta eli perusjoukko on huomattavasti laajempi, kuin kvalitatiivisessa. Kvalitatiiviseen tutkimukseen rinnastetaan puolestaan usein deduktio eli teo-

rialähtöisyys. Kvantitatiivisen tutkimuksen toteutuksessa käytetään yleisesti strukturoituja haastatteluja ja lomakekyselyitä, sen avulla voidaan testata esimerkiksi jonkin teorian paikkaansa pitävyyttä ja tilastollisten menetelmien käyttö analyysivaiheessa on tyypillistä. Kvalitatiivisia eli laadullisia menetelmiä ovat puolestaan avoimet ja teemahaastattelut. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa analysointi kohdistuu yleisesti vain yhteen tutkittavaan ilmiöön, eikä yleistyksiä pyritä synnyttämään. Vaikka karkeaa kahtiajakoa näiden tutkimusotteiden välillä tehdään, eivät ne ole täysin toisiaan poisulkeva. Molemmissa tavoissa voidaan poimia piirteitä toisista ja hyödyntää erilaisia menetelmiä oman tutkimuksen tavoitteita vastaamaan.

(Saarinen-Kauppinen & Puusniekka 2006)

Yleisimmin käytettyjä varsinaisia tutkimusmenetelmiä ovat haastattelut, havainnointi, kyselyt, dokumenttianalyysi, ennakointiin liittyvät menetelmät, ja skenaariotyöskentely sekä erilaiset ideointimenetelmät. Menetelmän tai menetelmien valitseminen on seurausta tutkimuksen tavoitteen asettamisesta ja kehittämistehtävän määrittelystä. On suositeltavaa yhdistää erilaisia menetelmiä, jotta tutkimukseen saataisiin mahdollisimman laajoja näkökulmia. Tässä opinnäytetyössä on käytetty kahta tutkimusmenetelmää, jotka ovat haastattelu sekä dokumenttianalyysi. (Ojasalo ym. 2009)

7.5 Haastattelu

Haastattelu on yksi tyypillisimmistä tutkimusmenetelmistä. Sen avulla voidaan kerätä syvällistäkin tietoa kohtuullisen lyhyessä ajassa. ”Haastattelu on aineistonkeruumenetelmänä hyvä valinta, kun halutaan korostaa yksilöä tutkimustilanteen subjektina, yksilöä, jolla on mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Jos kehittämiskohde on vähän tutkittu, haastattelulla on mahdollisuus saada keräytyksi uusia näkökulmia avaavaa aineistoa.” (Ojasalo yms. 2009, 95) Useasti haastattelun rinnalle valitaan toinenkin tutkimusmenetelmä. Haastattelun avulla voidaan selvittää tutkittavaa asiaa tai syventää sitä. Haastattelu on siis usein jotakin toista menetelmää tukeva elementti tutkimuksen toteutuksessa. (Ojasalo ym. 2009)

Erilaisia haastattelumenetelmiä on lukuisia. Haastattelu voidaan tehdä avoimena, puoli strukturoituna tai strukturoituna lomakehaastatteluna. Jäsennys haastattelutyyppien välillä tehdään strukturoituihin lomakehaastatteluihin ja muihin haastatteluihin. Muita tyyppejä ovat esimerkiksi teemahaastattelu, ryhmähaastattelu ja syvähaastattelu. Suurin ero haastattelutyyppien välillä onkin juuri strukturointi, eli se, miten tiukasti asetetut kysymyksen ja haastattelijan rooli on ennalta määritelty. Avoimessa haastattelussa tilanne on keskustelunomainen ja vapaamuotoinen, puoli strukturoidussa haastattelussa on ennalta suunniteltu aihealueita, jonka tiimoilta esi-

tetyt kysymykset muodostuvat. Strukturoidussa haastattelussa käytetään puolestaan useimmiten täysin ennalta määriteltyjä kysymyksiä, jotka ovat jokaiselle tutkittavalla täysin samanlaisia. Minkä tyyppistä haastattelumenetelmää halutaan käyttää, riippuu pitkälti siitä, millaista tietoa haastattelun avulla halutaan kerätä. (Ojasalo ym. 2009)

Haastattelut eroavat toisistaan lisäksi kestoltaan ja osallistujamäärältään. Haastattelu on mahdollista suorittaa 10 minuutissa, mutta toisinaan se saattaa viedä aikaa jopa useamman tunnin. Syvähaastattelun kannalta saattaa olla oleellista haastatella vain muutamaa henkilöä, kun taas strukturoidun lomakehaastattelun otanta voi koostua useasta sadasta henkilöstä. Kuinka paljon ja millaista tietoa halutaan vaikuttaa siis voimakkaasti siihen, millaista haastattelumenetelmää kannattaa tutkimuksessaan käyttää. (Ojasalo ym. 2009)

Ojasalo toteaa kirjassaan (2009,96), että haastattelu on etukäteen suunniteltua, haastattelijan alulle panemaa ja ohjaamaa vuorovaikutusta, jossa haastattelijan rooli on motivoida ja ylläpitää motivaatiota sekä osapuolten välistä keskeistä luottamusta. Haastattelijalla on ohjaileva rooli haastattelun kulussa. Koska haastattelijan tulee keskittyä tarkkailuun ja ohjailuun, on hyvä nauhoittaa haastattelu. Nauhoittaminen vapauttaa aikaa ja keskittymiskykyä itse haastattelun toteuttamiseen ja helpottaa asioihin palaamista myöhemmin. Haastattelun läpikäynti vie runsaasti aikaa, sillä nauhoitetut haastattelut tulee litteroida. Litterointi tarkoittaa nauhoituksen saattamista kirjalliseen muotoon. (Ojasalo ym. 2009)

7.6 Dokumenttianalyysi

Dokumenttianalyysin perimmäinen idea on synnyttää päätelmiä jostakin kirjallisesta materiaalista. Tällaisia aineistoja voivat olla esimerkiksi vanhat litteroidut haastattelut, kirjeet, päiväkirjat, artikkelit, raportit, muistiot ja yritysten toiminta- ja vuosikertomukset, kuten tässä opinnäytetyössä. Dokumenttianalyysissä analysointi tehdään järjestelmällisesti synnyttäen selkeä sanallinen kuvaus tutkittavasta aiheesta. Analyysin avulla voidaan tuottaa lisää ja tarkempaa informaatiota, jonka myötä ymmärrettävien ja luotettavien johtopäätösten tekeminen on mahdollista. (Ojasalo ym. 2009)

Dokumenttianalyysi toteutetaan käytännössä useimmiten joko analysoimalla sisältöä tai erittelemällä sitä. Sisällön analysointi tarkoittaa sen kuvaamista sanallisesti ja pyrkimystä tekstin merkityksen tunnistamiseen. Erittelyllä puolestaan tarkoitetaan analysointia, jossa kuvaus tehdään määrällisesti esimerkiksi suorittamalla laskuja,

jonka perusteella aineisto voidaan muuttaa numeeriseen muotoon. ”Aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan toisella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi.” (Ojasalo yms. 2009, 122) Se mikä analyysitapa kulloiseenkin tilanteeseen sopii, perustuu kehittämistehtävän luoteeseen, kuten jo aiemminkin mainittiin. (Ojasalo ym. 2009)

8 Tutkimuksen toteutus

Tämän opinnäytetyön tutkimus toteutettiin kahdessa osassa käyttäen sekä haastattelumenetelmää että dokumenttianalyysiä. Haastattelun valinta toiseksi menettelytavaksi oli luontevaa, sillä aihepiiristä ei Case - yrityksen kohdalta ole runsaasti aiempaa tietoa. Dokumenttianalyysi valittiin puolestaan käytettävissä olevan lähdemateriaalin perusteella.

9 Dokumenttianalyysi

Dokumenttianalyysissä käsitellään esimerkkiyrityksen vuosikertomuksia ja pyritään niiden pohjalta hahmottamaan luottokaupan kehitystä. Kaavioiden avulla on pyritty selvittämään keskeisten muuttujien kehitystä ja niihin vaikuttavia asioita.

9.1 Tavoite

Dokumenttianalyysin tavoitteena oli luoda katsaus Case - yrityksen luottokaupan kehittymisestä. Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään luottokauppaan keskeisesti kuuluvien muuttujien kehitystä ja muutoksia, joiden voitaisiin olettaa olevan seurausta sääntelymuutoksista.

9.2 Analyysitapa

Pääsääntöisesti tässä opinnäytetyössä dokumenttianalyysi toteutettiin sisällön erittelyä käyttäen. Suurin osa käytetystä materiaali koostui vuosi- ja toimintakertomuksista sekä niiden liitteistä, josta sittemmin muodostettiin numeerisia kaavioita. Kuten aiemmin mainittiin, sisällön erittely ja sisällön analyysi eivät sulje toisiaan pois. Tässä työssä käytettiin myös sisällön analyysiä, vaikka pääfokus onkin erittelyssä. Kaavioiden merkityksiä ja niissä esitettyä kehitystä selitettiin sanallisesti pyrkien muodostamaan käsitys kehityksen trendistä. Tulkintaa laajennettiin myös aiheajauksen, eli sääntelymuutoksien vaikutuksen, ulkopuolelle, jotta syy-seuraussuhteita voitaisiin

hahmottaa paremmin. Perimmäinen syy, miksi näin tehtiin, johtuu siitä syntyneiden tulosten yllätyksellisyydestä.

9.3 Analyysin sisältö

Analyysissä pyrittiin keskittymään vain luottokaupan kannalta keskeisiin osa-alueisiin. Analyysissä selvitettiin muun muassa uusien myönnettyjen luottojen määrää, luotonantoa kahden pääsektorin, yritysten ja kotitalouksien, välillä, korkotason kehittymistä, koko antoluottokannan määrää, arvonalentumisia, oman pääoman määrää, luottoriskiä, vakavaraisuussuhdetta, 12 kk:n Euribor -korkoa sekä korkokatetta.

9.4 Tiedonkeruu, analysointi ja tulkinta

Dokumenttianalyysistä muodostuneen aineiston analysointi voidaan tehdä monella tavalla. Perinteisin menetelmä on kuitenkin sellainen, joka alkaa aineiston valmistelusta, jatkuu itse analyysin tekemiseen ja pelkistämiseen ja, jossa viimeisenä tehdään tulkinta sekä johtopäätökset saaduista tuloksista. (Ojasalo ym. 2009)

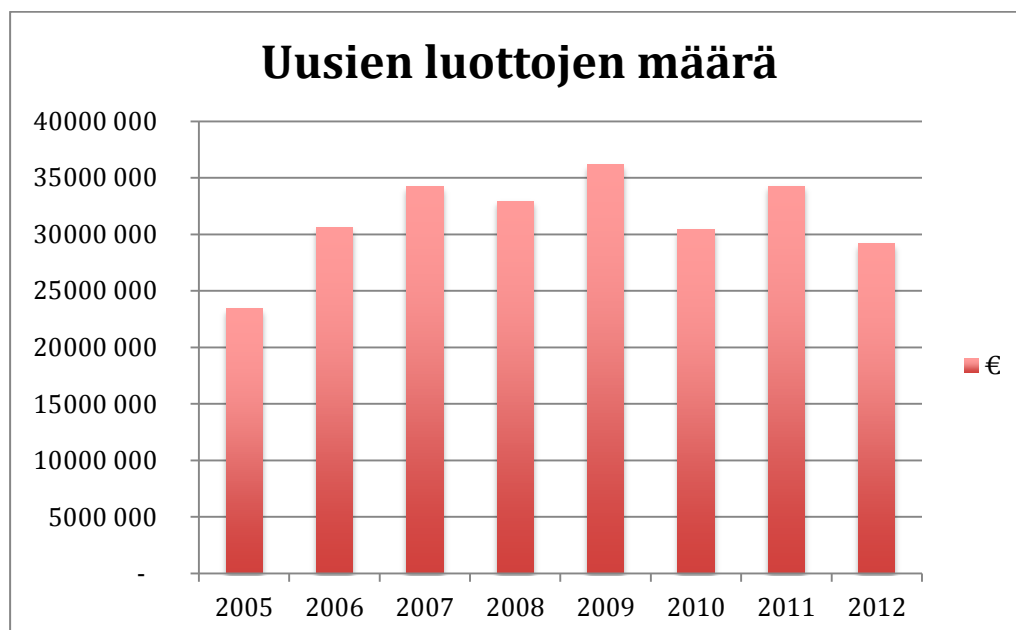
Aineiston valmistelu tarkoittaa aineiston saattamista selkeään ja valmiiseen muotoon, jotta itse analysointi voidaan aloittaa. Tässä työssä se tarkoittaa toimintakertomusten ja liitteiden tulostamista ja asettelemista aikajärjestykseen. Aineistosta etsittiin ne kohdat, jotka ovat tutkimuksen kannalta keskeisiä. (Ojasalo ym. 2009)

Varsinainen analysointi toteutettiin aineistolähtöisesti. Aineistoa pelkistettiin ja se jaoteltiin käsiteltäviin osa-alueisiin. Pelkistämällä tarkoitetaan laajan aineiston tiivistämistä. Aineistosta pyrittiin tunnistamaan ja rajaamaan vain pieni määrä näkökulmia. Tavoitteena on siis karsia tutkimuksen kannalta tarpeeton tieto, jolloin käytettävä materiaali muodostuu hyvin informaatiotiiviiksi. Informaatiotiivis materiaali on helpommin hyödynnettävissä, jolloin sen käyttöarvo kasvaa. (Ojasalo ym. 2009)

Aineistolähtöiseen analyysiin keskeisesti kuuluvat myös ryhmittely sekä abstrahointi. Ryhmittelyllä tarkoitetaan samankaltaisuuksien tai eroavuuksien etsimistä. ”Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään, yhdistetään luokaksi ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla nimikkeellä.” (Ojasalo yms. 2009, 125) Abstrahoinnilla puolestaan tarkoitetaan oleellisen tiedon erottelemista, jonka perusteella tutkimuksen teoreettinen käsitteistö on mahdollista muodostaa. Tutkimustulosten käsittelyn viimeisenä vaiheena oli tulosten tulkinta ja johtopäätösten esittäminen. (Ojasalo ym. 2009)

10 Tulokset

10.1 Uusien luottojen määrä

Kaavio 1: Uusien luottojen määrä

Uusien myönnettyjen luottojen määrä kasvoi tasaiseen tahtiin vuosien 2005 ja 2007 välillä. Kasvua tapahtui kulloisenakin vuonna reilut 20 %:a. Vuonna 2008, jota voidaan sääntelyn kiristymisen kannalta pitää keskeisenä käännekohtana, myönnettyjen luottojen määrä supistui hieman, noin 5 %:a. Vuoden 2008 jälkeen kasvun suunta on vaihdellut alkutarkasteluväliä kiivaammin. Vuonna 2009 uusia luottoja myönnettiin selkeästi enemmän, kuin aiempana vuonna. Vuonna 2010 myönnettyjen luottojen määrä supistui jopa pienemmäksi, kuin vuonna 2008. 2011 uusia luottoja myönnettiin yhtä paljon, kuin uuden sääntelykokoelman käyttöönottovuonna 2007. 2012 myönnettyjen luottojen määrä supistui jälleen huomattavasti, noin 15 %:a.

(Vuosikertomus 2005-2012)

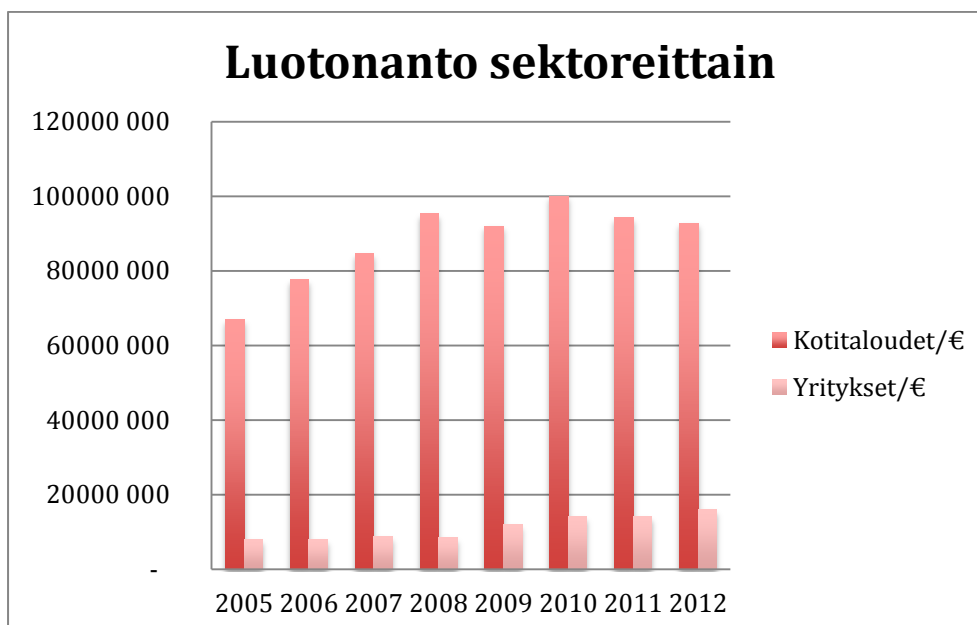
Sääntelyn kiristyminen ja uusien sääntelykokoelmien luominen kiristää luottokauppaa. Sääntelyä tarkasteltaessa huomattiin, että teoreettisesti korkeamman pääomavaateen astuessa voimaan rahoituslaitosten kyky luotonantoon supistuu. Aiemmin rahoituslaitokset saattoivat suurestikin aliarvioivan riskejään, jota korjailtiin sääntelymuutoksien asettamalla tarkemmat laskuvaateet riskipainotettujen saamisten laskemiselle. Riskipainojen uudelleen määrittelymisen myötä saamisten määrä voi siis kasvavaa.

Riskitaso on suoraan sidonnainen vaadittuun pääoman määrään, joten mitä korkeamman arvon riskipainotetut saamiset saavat, sitä enemmän omaa pääomaa vaaditaan. Samanaikaisesti oman pääoman laatuvaatimuksia nostettiin, jonka seurauksena kaikkea oman pääoman ehtoista rahoitusta ei enää lasketa omaan pääomaan. Oman pääoman määrän kasvattaminen aiemmin vaaditusta 2 %:sta 8 %:iin tarkoittaa siis käytännössä, että 1 eurosta ei voida lainata eteenpäin yhtä paljon, kuin aiemmin. Tutkimuksesta saaduissa tuloksissa huomattiin, että sääntelystä koituneet vaikutukset jäivät kuitenkin vähäisiksi Case - yrityksen kohdalla. Kehitys oli epäselvää, eikä Case - yrityksen luotonanto selkeästi kiristynyt luottokauppaan kohdistuvien sääntelymuutosten seurauksesta.

10.2 Kehitys sektoreittain

Luotonannon kehitys pääsektoreittain, eli yritysluotoissa ja luotoissa kotitalouksille kehittyi, lähestulkoon samaa linjaa noudattaen uusien myönnettyjen luottojen kanssa. Kotitalouksille myönnettyjen luottojen määrä on selkeästi suurempi, kuin yritysluottojen osuus Case - yrityksen luotonannosta. Kotitalouksille myönnettyjen luottojen määrä oli koko tarkasteluvälin noin 54 %:a koko antoluottokannasta. (Vuosikertomus 2005-2012)

Kotitalouksille myönnettyt luotot kasvoivat tasaisesti vuosien 2005 ja 2008 välillä. Vuonna 2009 tapahtui pieni notkahdus, noin 4 %:a, jonka jälkeen trendi muuttui jälleen epäselvemmäksi. 2010 kotitalouksille myönnettyjen luottojen määrä kasvoi jälleen, kun taas vuosina 2011 ja 2012 kotitalouksien luottokanta supistui. Yritysluotot kasvoivat tasaisesti aina vuoteen 2007. Vuonna 2008 antolainauksessa oli laskua yritysluottojen osalta, jonka jälkeen kasvu jatkui maltillisena aina vuoden 2012 loppuun saakka. (Vuosikertomus 2005-2012)

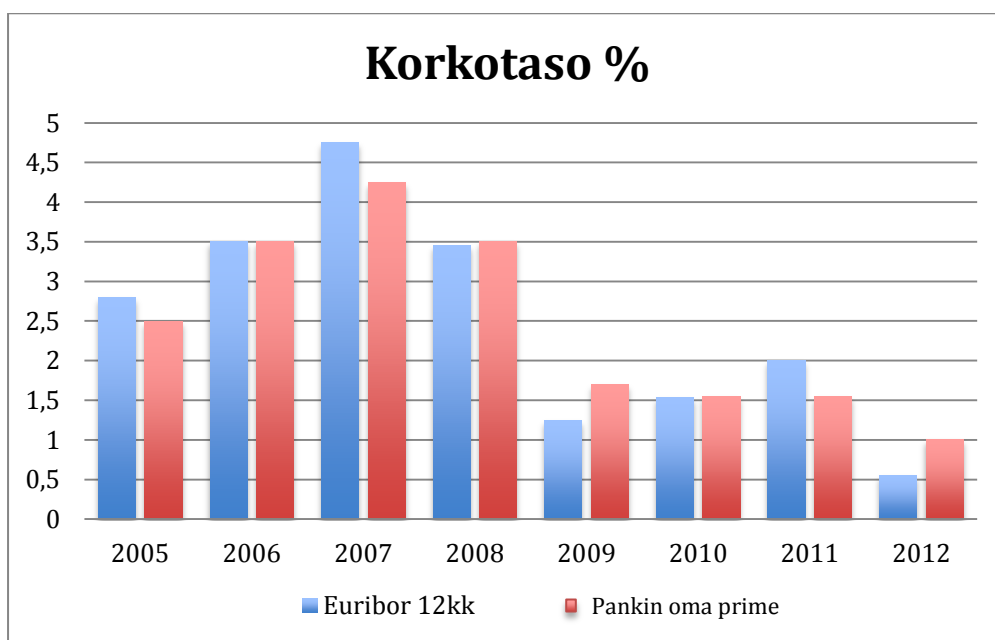
Kaavio 2: Luotonanto sektoreittain

Sektoreittain tarkastellussa luotonannossa kehitys oli samansuuntaista, kuin uusien myönnettyjen luottojen osalta. Kehitys säilyi kuitenkin positiivisena uusista vaateista huolimatta.

Oletettujen kustannusten nousun myötä tuotot laskisivat, joka tarkoittaisi käytännössä lainamarginaalien kohoamista. Koska korko voidaan ajatella lainan hintana, kalliimpi laina vähentäisi halukkuutta kotitalouksien lainanottoon sekä yritysten investointeihin. Sääntelyuudistuksen myötä lainan korko määräytyy yhä enemmän luottokelpoisuuden perusteella. Suurten yritysten on helpompi saada itselleen hyvä luokitus, kuin pienten ja keski suurten.

Case - yrityksen kotipaikkakunnalla suurin osa yrityksistä on pieniä tai keski suuria. Valtaosalla pienistä yrityksistä ei ole luottoluokitusta, jolloin ne ovat niin kutsutusti ”luokittelemattomia”. Luokittelemattomien yritysten riskipaino lasketaan korkeammaksi, kuin suurimmalle osalle luottoluokitelluista, mikä kallistaa lainan hintaa entisestään. Luokittelemattomuus voidaan ajatella yhtenä yritysluottokantaa supistavista tekijöistä. Samanaikaisesti korkeampi korkotaso yhdistettynä asuntojen hintojen nousuun laskisi kotitalouksien halukkuutta lainanottoon. Korkojen nousu korkean velkaantuneisuuden ympäristössä tarkoittaisi siis, että yhä suurempi osa yritysten ja kotitalouksien menoista koostuisi lainankustannuksista, jonka voitaisiin olettaa hillitsevän lainanottohalukkuutta. Myöskään sektoreittain tarkastellusta antolainauksesta ei siis löytynyt punaista lankaa sääntelyn muutosten vaikutuksesta luottokaupan kehittymiselle. (Kangasharju ym. 2013)

10.3 Korkotason kehittyminen

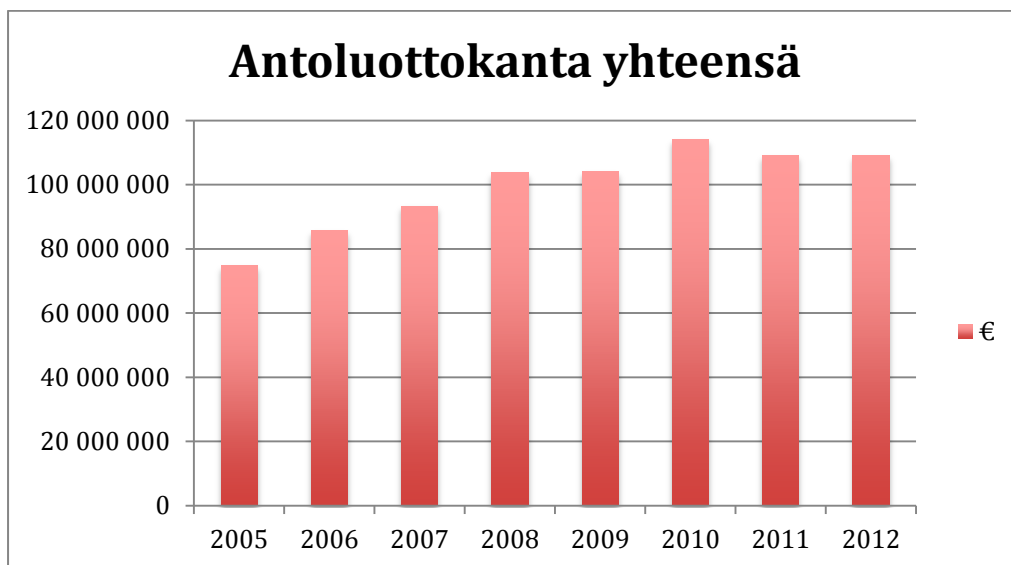
Kaavio 3: Korkotaso

Tarkasteltaessa korkotason kehittymistä saadaan selvyys sille, miksi luotonannon kehittyminen on ollut hyvin positiivista. Kuten yllä olevasta kaaviosta näkyy (Kaavio 3) sekä 12 kuukauden Euriborin että Case - yrityksen oman marginaalin kehityksen trendi on ollut laskeva. Korkotaso on noussut tasaisesti ensimmäisestä tarkkailuvuodesta aina vuoteen 2007, jonka jälkeen korot ovat laskeneet lähestulkoon jokaisena seuraavana tarkkailujakson vuonna. (Vuosikertomus 2005-2012)

Korkojen nousua sääntelymuutoksien jälkeen puoltaisi se, että yhä suurempi osa pääomarakenteesta tulisi syntyä tulorahoituksesta ja osakepääomasta, ensisijaisista omista varoista. Näiden rahoituksenlähteiden tuottovaatimukset ovat huomattavasti vierasta pääomaa korkeammat, joka tarkoittaisi sitä, että lainamarginaaleja tulisi nostaa vastaamaan omanpääoman tuottovaatimuksia. Korkotuotot ovat yksi rahoituslaitosten merkittävimmistä tulonlähteistä, joten tarpeen hankkia lisää tuloja eli omaa pääomaa, voisi synnyttää paineita marginaalien nostoille.

(Kangasharju ym. 2013)

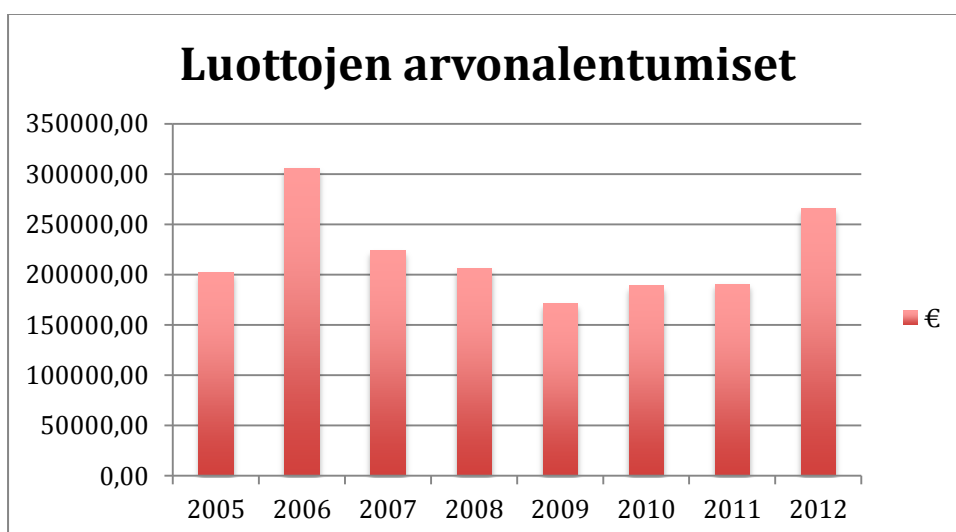
10.4 Antoluottokanta yhteensä

Kaavio 4: Antoluottokanta yhteensä

Koko tarkkailuajan Case - yrityksen luotonanto on säilynyt oletettua vilkkaampana. Antoluottokanta yhteensä on kehittynyt positiivisesti vuodesta 2005 vuoteen 2008. Kasvu on ollut maltillisen tasaista. Ainoastaan vuonna 2011 tapahtui pientä laskua, jonka jälkeen kokonaiskanta on jatkanut kasvuaan. Kasvu on hidastunut vuoden 2008 jälkeen jonkin verran, lukuun ottamatta vuotta 2010, jolloin kasvua edeltävään vuoteen tapahtui noin 9 %:a. (Vuosikertomus 2005-2012)

10.5 Luottojen arvonalentumiset

Kaavio 5: Luottojen arvonalentumiset

Koko sääntelymuutosten perustana on pankkitoiminnan vakauttaminen. Näin ollen riskien hallinta on yksi tärkeimmistä tekijöistä, miten sääntelyn muutokset heijastuvat käytäntöön. Sääntelyn kiristymisen myötä luottokelpoisuuden määreet tiukentuivat ja asiakkaan tuntemiseen ja muodostuvaan vastapuoliriskiinkin tulisi kiinnittää aiempaa enemmän huomiota. Näin ollen myös riski luotoista muodostuviin arvonalentumistappioihin kääntyy laskuun. Case - yrityksessä vuodesta 2006 aina vuoteen 2009 luotoista muodostuneet arvonalentumiset pienenevät tasaisesti. Vuonna 2010 tappiot kääntyivät kuitenkin jälleen nousuun ja jatkoivat kasvuaan koko loppu tarkasteluvälin. Suoranaisesti ei siis voida päätellä, että sääntelyn kiristymisellä olisi positiivinen vaikutus Case - yrityksen luottojen arvonalentumiseen. (Vuosikertomus 2005-2012)

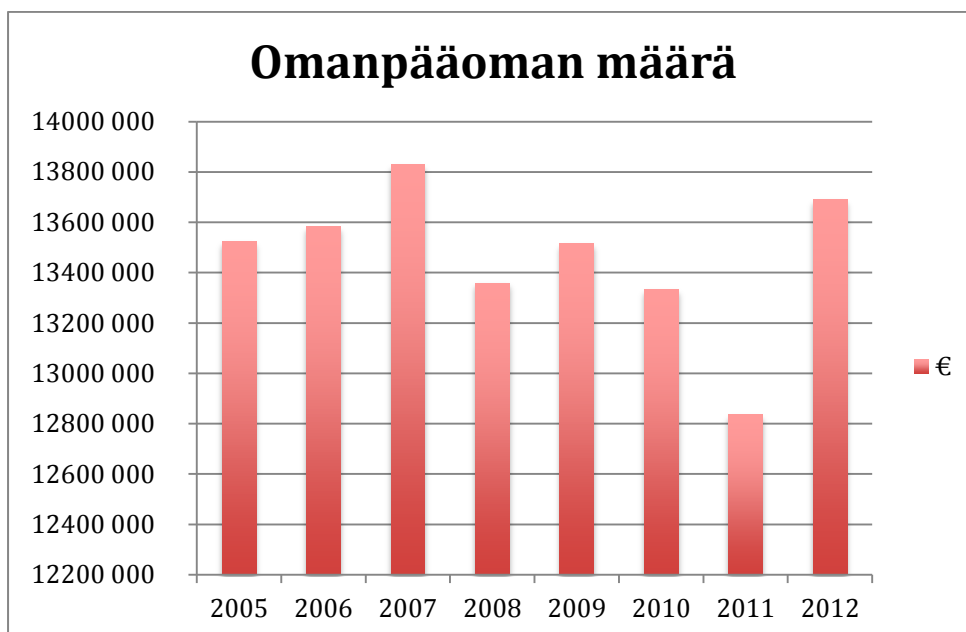
11 Tulkinta

11.1 Oman pääoman määrä ja vakavaraisuus

Tässä luvussa laajennetaan tutkimusta hieman sääntelymuutosten ja määräyskokoelmien ulkopuolelle. Tarkoituksena on selvittää mahdollisia syitä Case - yrityksen luotonannon positiivisen kehittymisen taustalla.

Kuten aiemmin esitetyistä kaavioista saatiin selville, tutkimuksen kohteena olevan yrityksen luotonannon kehittymisessä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia sääntelynkiristymisen jälkeen. Syy tähän löytyy siitä, että luottokauppaan vaikuttaa sääntelyn lisäksi hyvin moni muukin tekijä. Maailmantaloudellisen tilanteen, pankin aiemman tilan, sisäisten toimenpiteiden ja Euroopan keskuspankin sääntelyn yhteisvaikutus on niin suuri, että itse finanssialaan kohdistuvan sääntelyn ja sen kiristymisen vaikutukset jäivät vaikeasti tulkittavaksi.

Tutkittaessa Case - yrityksen omanpääoman määrää, luottoriskin suuruutta ja oman pääoman laatuvaatimuksia ilmeni mahdollisia selityksiä sille, miksi kehitys on ollut verrattain positiivista. Luvussa käsitellään myös taloudellisen tilanteen kehittymistä tarkkailuvälin aikana, josta saadaan suuntalinjoja sille, miten ympäristö on osaltaan voinut vaikuttaa kehitykseen.

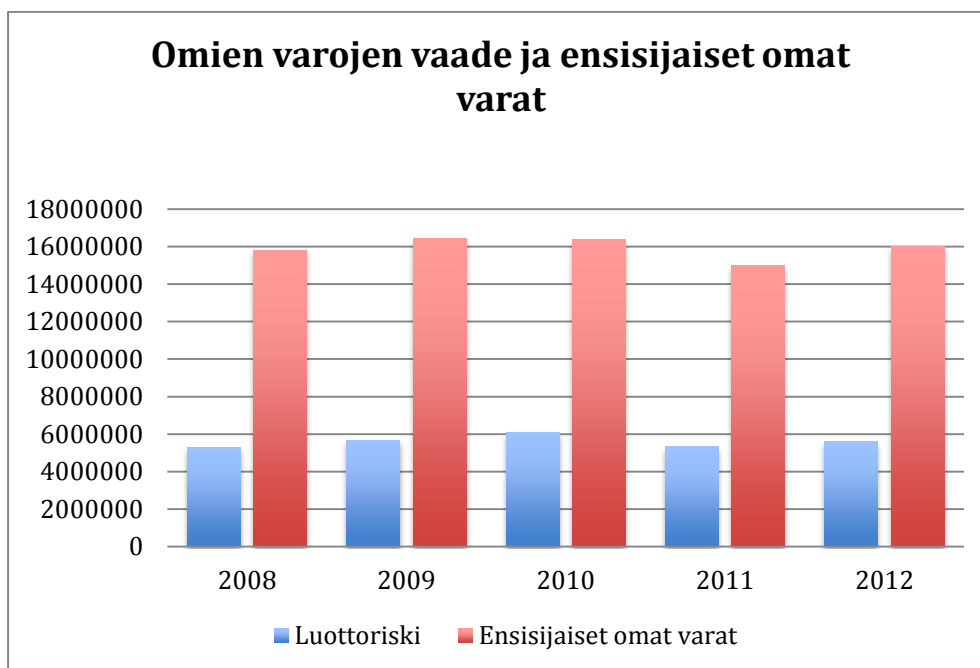

Kaavio 6: Omanpääoman määrä

Oman pääoman kokonaismäärä koostuu osuuspääomasta, sidotuista ja vapaista rahastoista sekä edellisten ja nykyisen tilikauden voitoista tai tappioista. Oman pääoman kokonaismäärän kehitys on ollut alkuvuosina myönteistä esimerkkiyrityksessä. Vuoden 2009 jälkeen omanpääoman kokonaismäärä on laskenut parin seuraavan vuoden aikana, samoin tapahtui yksittäisenä vuonna 2008. Viimeisenä tarkasteluvuonna omanpääoman kokonaismäärä kääntyi kuitenkin taas reippaaseen kasvuun.

(Vuosikertomus 2005-2012)

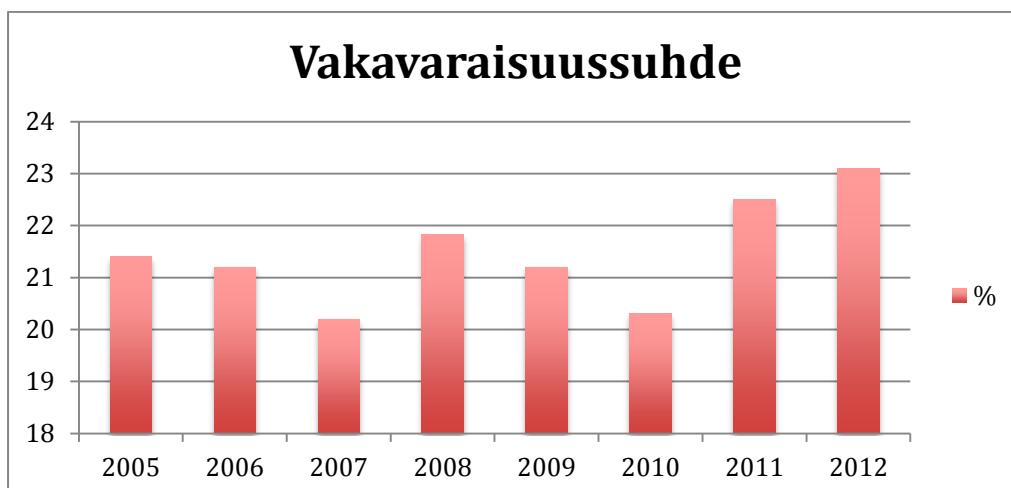
Yleisesti ottaen runsas oman pääoman määrä on rahoituslaitokselle edullinen asia. Oman pääoman kokonaismäärä ei kuitenkaan vielä kauheasti kerro mitään jos vertailupintaa ei ole. Luottokaupan kehittymisen kannalta keskeisempää onkin tarkastella omien varojen suhdetta riskipainotettuihin saamisiin. Riskipainotettuja saamisia voidaan yleisesti kutsua luottoriskiksi. Luottoriskin lisäksi laskelmissa tulee yleisesti huomioida operatiivinen riski sekä markkinariski. Case - yrityksen toiminnan luonteesta johtuen markkinariski on kaikilla tarkkailuvuosilla ollut nolla. Seuraavassa taulukossa esitetään luottoriskin, eli vaadittavien omien varojen määrän, suhde ensisijaisiin omiin varoihin. (Vuosikertomus 2005-2012)

Kaavio 7: Luottoriski

Kuten yllä olevasta taulukosta voidaan nähdä (Kaavio 7) ensisijaisten omien varojen määrä on huomattavasti korkeampi, kuin luottoriskistä muodostuva omien varojen vaade. Tämä on hyvä, sillä tällöin voidaan ajatella yrityksellä olevan riittävästi omia varoja laskennallisesti arvioitujen mahdollisten riskien toteutumisen varalta. Tarkasteluväli alkaa tässä kuviossa vuodesta 2008, jolloin uusi laskentatapa on otettu käyttöön. Aiemmin riskipainotettuja saamisia ei laskettu tällä tavoin, joten luvut eivät ole vertailukelpoisia. Ensisijaiset omat varat ovat sellaista omaa pääomaa, joka vastaa sääntelyn kiristyttyä tulleisiin oman pääoman laatuvaatimuksiin. Vaikka laatuvaatimukset ja riskitason määrittäminen kiristyivätkin vuoden 2007 jälkeen, voidaan huomata, että Case - yrityksessä riskipainotettujen saamisten osuus on maltillinen ja ensisijaisia omia varoja riittävästi. Näin ollen seuraavassa kaaviossa tarkemmin esitelty vakavaraisuussuhde ei kärsinyt. (Vuosikertomus 2005-2012)

Omien varojen suhteesta riskipainotettuihin saamisiin siirrytään tarkastelemaan edellä mainittua yrityksen vakavaraisuutta. Vakavaraisuus on siis toisin sanoen ensisijaisten omienvarojen ja riskipainotettujen saamisten suhde. Vakavaraisuus on se kyseinen tunnusluku, jonka minimivaatimus sääntelykiristymisen myötä kohosi 8 %:iin.

Kaavio 8: Vakavaraisuussuhde

Tässä yllä olevaa kaaviota tarkasteltaessa (Kaavio 8) päästään vasta varsinaisesti positiivista kehitystä mahdollisesti puoltavaan seikkaan. Kaaviosta voidaan huomata, että vakavaraisuusvaateiden kiristymisestä ja uusista riskipainotettujen saamisten laskentatavoista huolimatta suhdeluku on pysynyt reilusti yli minimitason. Tämä tarkoittaa siis sitä, että Case - yrityksellä on erinäisiä puskurirahastoja, joiden avulla kyetään takaamaan oman pääoman riittävyys. Case - yritys ei siis ole toiminut minimipääomatasolla, jonka vuoksi oman pääoman määrä on todennäköisesti kasvanut minimivaatimuksia enemmän. Tämä on yksi mahdollinen selitys sille, miksi lainantokapasiteetti ei pienentynyt merkittävästi sääntelyn kiristymisen myötä, vaan lainantoa kyettiin jatkamaan entiseen malliin. (Vuosikertomus 2005-2012)

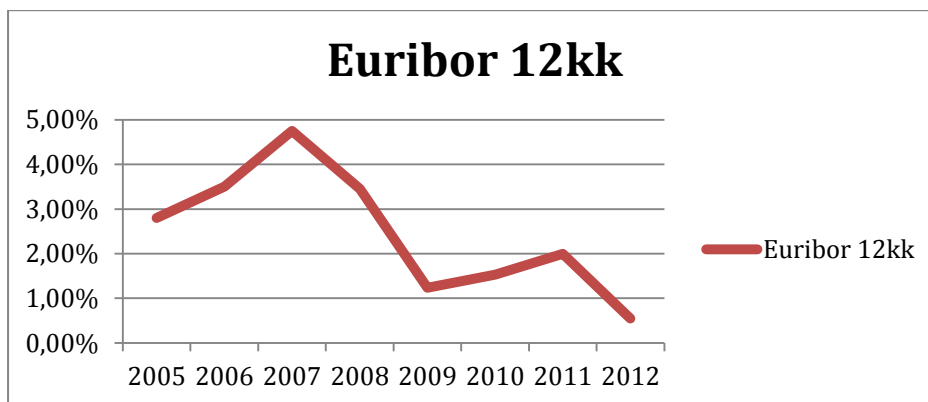
11.2 Korkotaso

Mikäli korkotasoon vaikuttaisi vain luottokauppaan kohdistuva sääntely, olisi korkotaso todennäköisesti noussut. Koron määrittymiseen vaikuttaa kuitenkin hyvin moni tekijä, joista yksi merkittävimmistä on yleinen taloudellinen tilanne. Sääntelyn muutoksen lähtölaukaisuna ovat toimineet viimevuosien finanssikriisit, joiden myötä talouden kasvu on hidastunut ja pelko inflaation lisääntymisestä kasvanut.

Euroopan Keskuspankki pyrkii toiminnallaan ohjaamaan talouden kehittymistä. Koska taloudellinen tilanne on viimevuosina ollut vaikea, korkoja on painettu alas sen elvyttämiseksi. Kun korot pidetään alhaalla kulutus, lainanotto ja investointi halukkuus kasvaa, jolloin talous elpyy. Mikäli korkoja olisi nostettu tai niiden olisi annettu nousta, tarkoittaisi se korkean velkaantuneisuuden ympäristössä sitä, että yhä suurempi osa kotitalouksien tuloista menisi lainoista muodostuviin kustannuksiin. Tällöin käytävissä olevien varojen määrä supistuisi ja kulutus pienenesi entisestään. Pienempi kulutus vaikuttaa puolestaan taloudelliseen tilanteeseen negatiivisesti. Viime vuosina 12

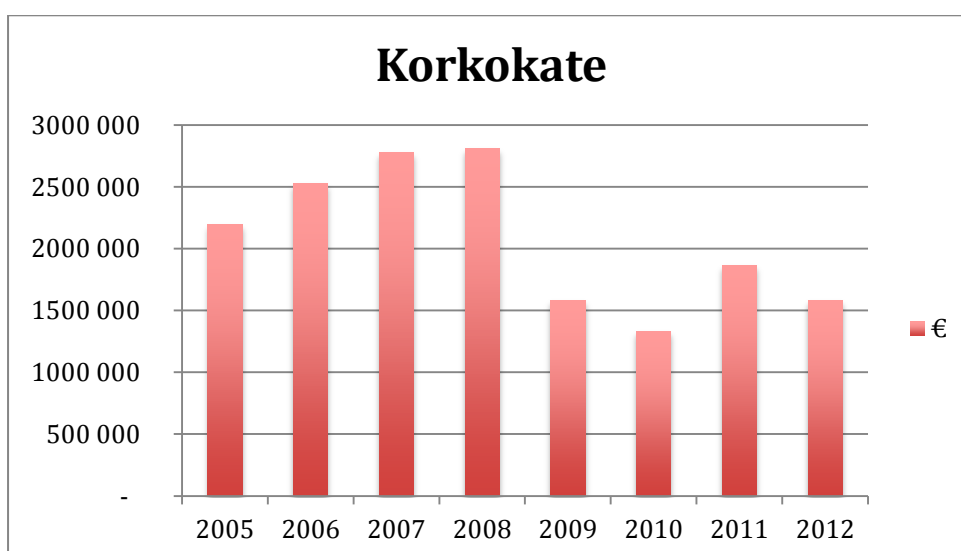
kuukauden Euribor korko, joka on Case - yrityksessä yleisimmin käytetty, on ollut historiallisen alhaalla. Tämä selittää Case - yrityksen antoluottokannan positiivista kehittymistä, sillä matala korko lisää kuluttajien halukkuutta lainanottoon.

(The European Central Bank -History, role and functions 2004)

Kuvio 3: Euribor 12kk

Korkotason lasku selittää myös, miksi koroista muodostuneet tuotot ovat olleet odotettuja matalampia. Mitä pienempi korko, sitä "halvempaa" raha kuluttajille on. Loogisesti tämä tarkoittaa vähemmän tuloja myös rahoituslaitoksille. Koroista muodostunut kate onkin siis kehittynyt samassa suhteessa korkotason kanssa. Pääomarakenteen muutosten kannalta ajateltiin, että tulorahoitusta lisättäisiin korkotasoa nostamalla, mutta haasteellisen taloudellisen tilanteen vuoksi näin ei tapahtunut. Tämän selittää myös osittain heilahteluja Case -yrityksen oman pääoman kokonaismäärässä. (Suomen Pankki 2013)

Kaavio 9: Korkokate

11.3 Taloudellinen toimintaympäristö

Taloudellisen toimintaympäristön kehityksellä on suuri vaikutus luottokaupan kehittymiselle. Vaikka tutkimuksen pääasiallisena tavoitteena on selvittää finanssialaan kohdistuvasta sääntelystä koituvia vaikutuksia, on tärkeää selvittää taustalla olevia muita syitä, jotka mahdollisesti ovat ohjailleet kehitystä.

Vuodet 2005-2007 olivat suhteellisen hyviä talouden kasvun kannalta. Case - yrityksen kotipaikkakunnalla työllisyys ja kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvoivat, joka lisää osaltaan kulutusta. Euroopan Keskuspankki piti ohjauskoron maltillisella tasolla, joten olosuhteet luottokaupan positiiviselle kehittämiselle oli suotuisat. (Vuosikertomukset 2005-2007)

Vuonna 2008 Yhdysvalloista alkunsa saanut pankkikriisi kiristi taloudellista tilannetta maailmanlaajuisesti. Suhdanteet kiristyivät ja luotonanto niukentui kansainvälisillä markkinoilla. Case - yrityksen toiminta säilyi kuitenkin kohtuullisella tasolla markkinatilanteesta huolimatta. Samanaikaisesti asuntojen hinnat kääntyivät loivaan laskuun, jolloin asiakkaiden kiinnostus etenkin asuntolainoja kohtaan kasvoi. Kysynnän kasvulla on positiivinen vaikutus koko antoluottokannan kehittymiseen. (Vuosikertomus 2008)

2009 taloudellista tilannetta pyrittiin elvyttämään korkotasoa laskemalla. Case - yrityksen kotipaikkakunnalle maailmantaloudellisen tilanteen vaikutukset rantautuivat laimentuneina, jolloin ongelmat eivät juuri kärjistyneet. Tilannetta edesauttoi uuden yritystoiminnan tuleminen pienelle paikkakunnalle ja välttyminen muutoin yleisiltä suuremmilta irtisanomisilta. Luotonanto kokonaisuudessaan säilyi näin ollen keskivertoa korkeammalla tasolla. (Vuosikertomus 2009)

Vuonna 2010 ja 2011 talous kääntyi kasvuun ja kuluttajien luottamus koheni. Vaikka korkotaso hetkellisesti vuonna 2011 nousikin, sen vaikutukset Case - yrityksessä tulivat viiveellä ja kohtalaisen heikkona. Vuonna 2012 Euroopan talouskriisin myötä korot kääntyivät jälleen laskuun. Yyöttömyys ei Case - yrityksen kotipaikkakunnalla noussut yhtä voimakkaasti, kuin muualla Suomessa, jonka vuoksi luottokaupan kasvuvauhti ei hidastunut yhtä merkittävästi, kuin muissa rahoituslaitoksissa. (Vuosikertomus 2010-2011)

Taloudellisen toimintaympäristön lisäksi Case - yrityksen luottokaupan kehittymiseen vaikutti asiakasmäärän kasvu. Vaikka Case - yrityksessä ei panostettu aktiivisesti uusasiakkaiden hankintaan, uusien asiakassuhteiden syntymisellä saattoi vaikuttaa kehittä-

tymiseen etenkin lainojen määrän osalta. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että luottokaupan kehittyminen oli Case - yrityksessä huomattavan positiivista ja saadut tulokset seurailivat taloudellisen tilanteen kehitystä.

12 Haastattelu

12.1 Haastattelun tavoite

Tässä työssä tehdyn haastattelun tavoitteena oli luoda dokumenttianalysia tukevaa tietoa. Tutkimuksella haluttiin selvittää rahoitussektorilla työskentelevien omia mielikuvia luottokaupan kehittymiseen mahdollisesti vaikuttaneista tekijöistä. Haastattelun tuloksilla pyritään selvittämään, miksi kehitys on ollut sen suuntaista, kuin dokumenttianalysista selviää sekä mitkä muut seikat, kuin sääntelyn kiristyminen on voinut mahdollisesti vaikuttaa kehitykseen ja saatuihin tutkimustuloksiin.

12.2 Ryhmähaastattelu

Haastattelu toteutettiin ryhmähaastatteluna. Yleisimmin ryhmähaastattelu koostuu 6-12 hengestä, mutta Case - yrityksen koon vuoksi haastatteluun otanta koostui vain 3 henkilöstä. Ryhmähaastattelussa, eli fokusryhmämenetelmässä, ensimmäinen askel on tavoitteiden asettaminen. Se millaista tietoa halutaan saada vaikuttaa suuresti siihen, minkä tyyppisiä henkilöitä haastatteluun halutaan sekä millaiset henkilöt ovat avainasemassa tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Tässä haastattelussa ryhmään haluttiin koota henkilöitä, jotka päivittäisessä työssään ovat tekemisissä luottokaupan kanssa. Työntekijöiden kokemuksella, työvuosilla yrityksessä, sukupuolella, iällä tai muulla vastaavalla ei ollut valinnalle merkitystä. Haastattelu toteutettiin Case - yrityksen omissa tiloissa. Ulkopuolinen tila olisi ollut parempi vaihtoehto, sillä haasteeksi muodostui joskin rauhaton ympäristö, jossa keskeyttämisiltä ei voitu välttyä.

(Ojasalo ym. 2009)

Fokusryhmiä voi olla erilaisia. Ryhmät voivat koostua esimerkiksi, työntekijöistä, johdoryhmistä tai näiden sekoituksesta. Tässä opinnäytetyössä fokusryhmä oli sisäinen ja se muodostui siis rahoitussektorin työntekijöistä. Haastattelu oli kestoltaan noin 1 tunnin mittainen. (Ojasalo ym. 2009)

12.3 Haastattelun teemat

Haastattelu oli luonteeltaan avoin eikä tarkkoja kysymyksiä näin ollen tehty etukäteen. Avointa haastattelua käytettiin, jotta kyettäisiin saamaan mahdollisimman paljon haastateltavien omia kokemuksia ja näkemyksiä kehittymisen kulusta. Apuna haastattelun etenemisessä käytettiin kuitenkin teemalista, jonka sisältö kumpuaa dokumenttianalyyssissä käsitellyistä aihepiireistä. Haastattelussa keskityttiin antoluotojen määrän kehittymiseen, arvonalentumistappioihin, sääntelymuutosten jälkeisiin toimintamallien muutoksiin, yleisiin mielikuviin luottokaupan kehittämisestä sekä yleismaallisesti mielikuviin luottokauppaan vaikuttavista tekijöistä.

12.4 Tiedonkeruu, analysointi ja tulkinta

Käyty keskustelu nauhoitettiin, jonka jälkeen analysointi aloitettiin litteroimalla haastattelu. Tarkoituksena ei ollut litteroida saatua tietoa sanatarkasti tai keskittyä yksittäisiin pieniin seikkoihin, kuten sanoihin, tulkita eleitä tai haastateltavien reaktioita, vaan hahmottaa kokonaisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi tavoitteena oli muodostaa tietoa vaikuttavista seikoista sääntelymuutosten ulkopuolelta.

Litteroinnin jälkeen haastattelu purettiin osittain teemoittain. Haastattelumateriaalista poimittiin ne seikat, joiden avulla pystyttiin selventämään dokumenttianalyyssistä syntyneitä tuloksia. Varsinaista tyypittelyä tai ääriyhmittelyä ei vastaajien kesken tehty, sillä saadut mielipiteet ja vastaukset eivät juuri poikenneet toisistaan. Lopuksi saaduista tuloksista esitettiin tulkinta, jonka perusteella muodostettiin yhteenveto.

13 Tulokset

Haastattelun tarkoituksena oli synnyttää sellaista tietoa, jonka avulla pystytään selventämään dokumenttianalyyssistä saatuja tuloksia. Ennen kaikkea haluttiin synnyttää sellaista informaatiota, joka selittäisi toimintakertomuksista saatujen tulosten trendiä. Ryhmähaastattelun tulokset jaettiin itse haastattelussa käytettyjen teemojen mukaisesti.

13.1 Teemat

Teemat

1	Sääntelyn vaikutus käytännössä
2	Yleinen käsitys luottokaupan kehittymisestä
3	Luottojen määrien kehittyminen
4	Arvonalentumiset
5	Muut vaikuttavat tekijät

Taulukko 1: Haastattelun teemat

13.2 Teema 1: Sääntelyn vaikutus käytännössä

Ensimmäisen teeman osalta keskusteltiin sääntelymuutosten vaikutuksesta käytäntöön. Merkittävin esille tullut asia oli uusien sovellusten käyttöönotto. Riskienhallintaan painottuvien sääntelymuutosten myötä vaateet asiakkaantuntemisesta ja vastapuoliriskin hallinnasta kasvoivat. Haastattelusta selvisi, että koko luottokauppa sai sääntelymuutosten voimaan astumisen jälkeen uudet toimintaohjeet. Uuden käyttöönotetun luottokauppaa helpottavan sovelluksen myötä maksukykylaskelma, jossa huomioidaan talouden koko, tulot ja tilastokeskuksen tietoihin perustuvat kulutusmeno olettamat tulivat osaksi jokaista luottopäätöstä. Käytännössä tämä tarkoittaa siis laajempaa selonottoa asiakkaasta. Merkittävin uudistus ja vaikuttava tekijä haastateltavien mielestä olivat se, että sääntelyn kiristymisen jälkeen luotonanto perustuu suurimmilta osin asiakkaan maksukykyyn, eikä vakuuksiin, kuten aiemmin.

13.3 Teema 2: Yleinen käsitys luottokaupan kehittymisestä

Toisessa teemassa käsiteltiin yleisiä mielikuvia luottokaupan kehittymisestä. Sääntelymuutoksien jälkeisestä tilanteesta oltiin yhtä mieltä. Uuden sovelluksen myötä yrityksen omat vaateet kiristyivät vastaamaan sääntelyn vaatimustasoa, jonka seuraamuksena luottokelpoisten luotonhakijoiden määrä supistui. Yhteneväinen käsitys luottokaupan kehittymisestä oli myös se, että luottokaupasta on tullut entistä tarkempaa. Sääntöjä noudatetaan huolellisemmin ja toteuttamista valvotaan entistä tarkemmin. Omassa toiminnassaan koettiin panostettavan tarkkuuteen, asiakkaan taustojen selvittelyyn ja asiakkaan tulkintaan. Kaikkiaan luottokauppa koettiin nykyisin vastuullisemmaksi, kuin aikaisemmin.

13.4 Teema 3: Luottojen määrien kehittyminen

Kolmas teema keskittyi myönnettyjen luottojen määrään. Vaikka haastattelusta ilmeni yhtenäisiä mielipiteitä siitä, että sääntelyn kiristymisen jälkeen luottokelpoisten luotonhakijoiden määrä on laskenut, koettiin, ettei kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna luottokauppa ole merkittävästi hiipunut. Haastattelussa ilmenneet näkökulmat siitä, mitkä seikat ovat vaikuttaneet myönnettyjen luottojen määrään, eivät niinkään liittyneet sääntelyn kiristymisiin. Suuremman painoarvon haastattelussa sai isot kokonaisuudet, kuten matala korko sekä kuluttajien epävarmuus.

13.5 Teema 4: Arvonalentumiset

Neljännessä teemassa keskusteltiin arvonalentumisiin vaikuttaneista seikoista. Sääntelynmuutosten myötä vastapuoliriskin hallinasta tuli tehokkaampaa, joka vaikuttaa myönteisesti arvonalentumisten kehitykseen. Haastatteluun osallistuneet kokivat kuitenkin, että luottojen takaisinmaksuissa on nykyisin enemmän ongelmia ja uudelleen järjestelyjä, kuten lyhennysvapaita ja maksujärjestelyitä, kuin aiemmin. Selkeää näkemystä siitä, miten arvonalentumiset kokonaisuudessaan ovat kehittyneet, ei muodostunut.

13.6 Teema 5: Muut vaikuttavat tekijät

Viidennen teeman osalta keskustelu oli monipuolisempaa ja vapaampaa, kuin varsinaisten aiheellisten teemojen osalta. Teemassa 5 keskusteltiin yleisesti siitä, mitkä kaikki seikat ovat voineet vaikuttaa luottokaupan kehittymiseen. Selkeästi koettiin, että yleisellä taloudellisella tilanteella on enemmän merkitystä luottokauppaan, kuin sääntelynmuutoksilla. Vaikka siitä, että sääntelymuutosten jälkeen luottokaupasta tuli tarkempaa eikä omalle soveltamiselle jäänyt tämän jälkeen juuri varaa, koettiin suurimpien vaikuttavien tekijöiden tulevan sääntelyn ulkopuolelta.

Haastattelun myötä kävi ilmi, että heikentynyt taloudellinen tilanne on tehnyt asiakkaista varovaisempia. Kasvava työttömyys ja epävarmuus omasta taloudesta ovat hillinneet lainanottohalukkuutta. Toisaalta vanhat asiakassuhteet ovat säilyneet aktiivisena, joka on osaltaan kompensoinut myönnettyjen luottojen määrää positiiviseen suuntaan. Tämä selittää sitä, miksi varovaisuus ei juuri näy luottokaupan kehityksessä.

Mitään merkittävää kampanjaa tai toimia ei haastateltavien mukaan ole tehty, jotka olisi oleellisesti voinut vaikuttaa luottokaupan positiiviseen kehittymiseen. Haastateltavien mukaan tälle ei ole ollut tarvetta, sillä luotonhakijoita on ollut riittävästi.

Matala korkotasoa on varmasti vaikuttanut luotonottohalukkuuteen, mutta haastateltavat eivät kokeneet sitä äärimmäisen merkittäväksi seikaksi. Haastatteluun osallistuneet totesivat, että mikäli lainalle on oikeasti tarvetta, sitä haetaan korosta huolimatta. Lisäksi haastateltavat tuumivat, että tuloilla ja asiakkaiden omalla taloudellisella tilanteella on suurempi merkitys luotonhakuun, kuin korkotasolla.

14 Tulkinta

Haastattelusta saatu informaatio oli kaikkiaan hyvin samansuuntaista, kuin dokumenttianalysistä syntynyt. Kuten jo aiemmin mainittiin, luottokaupan sääntelykiristymisen myötä luottokauppa kiristyy. Vaikutukset eivät kuitenkaan olleet merkittävät Case - yrityksen luottokaupan kehittymisen kannalta. Merkittävimmät syyt, miksi luottokaupan ajateltiin hiipuvan, liittyvät pääomavaateiden ja vakavaraisuuden tiukentumiseen sekä riskienhallinnan ja oletettujen kulujen kasvun myötä tapahtuvaan koronousuun. Koska maailmantaloudellisen tilanteen vaikutukset ovat voimakkaat ja Case - yrityksen toiminta terveellä pohjalla, ei sääntelymuutosten vaikutus heijastunut esimerkkiyrityksen luotonantoon merkittävästi.

Haastattelusta selvinnyt olemassa olevien asiakassuhteiden aktiivisuus ja yleisen luotonotto halukkuuden säilyminen tukevat sitä, miksi myönnettyjen luottojen määrä on säilynyt positiivisella tolalla. Haastateltavien kuvailu vastuullisesta työskentelystä ja erilaisien maksujärjestelyjen mahdollisuus tukevat arvonalentumisten pysymistä maltillisella tasolla.

Mitään merkittävästi dokumenttianalysin tuloksista poikkeavaa informaatiota haastattelusta ei syntynyt. Yleiseksi ajatukseksi haastattelun jälkeen muodostui, ettei sääntelymuutoksilla ole ollut merkittävää vaikutusta itse luottokaupan kehittymiselle, vaan pikemminkin sen vaikutukset ovat näkyneet enemmän itse työntoteuttamisessa ja siinä käytetyissä välineissä.

15 Tutkimuksen yhteenveto

Yhteenvetona tutkimuksesta voidaan sanoa, ettei sääntelymuutoksilla ollut merkittävää vaikutusta Case - yrityksen luotonannon kehittymiseen. Kiristymisestä huolimatta yrityksen luotonanto on jatkanut suhteellisen myönteistä kehitystä. Teoriapohjalta muodostetut mahdolliset vaikutukset siitä, miten luottokauppaan kohdistuvan sääntelyn kiristyminen voisi vaikuttaa luottokaupan kehittymiseen, ei ainakaan tässä esimerkkiyrityksessä pitänyt paikkaansa.

Tässä tutkimuksessa käsiteltiin ainoastaan yhden esimerkkiyrityksen tunnuslukuja ja mikäli tutkimus toteutettaisiin jollekin toiselle yritykselle, voisivat tulokset olla täysin päinvastaiset.

Tutkimuksessa käy siis ilmi, että Case - yrityksen luottokaupan reagointi sääntelymuutoksiin oli vähäistä ja kehittymisen kulkua ei voitu suoraan rinnastaa seuraukseksi sääntelymuutoksista. Koko tarkkailuvälin yrityksen luottokauppaan liittyvä toiminta säilyi hyvällä tolalla, jopa markkinatasoa korkeammalla. Syyt jotka puoltavat positiivista kehittymistä kumpuavat taloudellisesta toimintaympäristöstä ja Case - yrityksen omasta taloudellisesta tilanteesta. Ympäristön vaikutus huomattiin paljon voimakkaammaksi, kuin sääntelyn. Taloudellisen tilanteen vuoksi Euroopan Keskuspankki piti elvytystoimena ohjaukorot matalalla, joka teki lainasta niin sanotusti edullista kuluttajille, mikä on yksi syistä, jonka vuoksi antoluottokanta ei supistunut. Vaikka työttömyyden kohoamisella ja epävarmuudella on negatiivinen vaikutus luotonottohalukkuuteen, ei se tässä tutkimuksessa näytellyt suurta roolia, sillä kyseiset ongelmat koettiin suhteellisen laimeina erimerkkiyrityksen kotipaikkakunnalla.

Pääoma vaateet kiristyivät ja toiminnasta tulee yritykselle kalliimpaa. Sen vaikutukset jäivät kuitenkin vähäisiksi, sillä Case - yritys ei toiminut minimi pääomavaateen tasolla minään tarkkailuvuonna. Tällöin sääntelykiristyminen ei oleellisesti pienentänyt luottoihin käytettävissä olevan rahan määrää. Vastapuoliriskin hallinnan kehityttyä luotto- kelpoisten hakijoiden määrä supistui. Samanaikaisesti kuitenkin vaalittiin vanhoja asiakassuhteita, joka kompensoi lainaa hakevien määrää.

Luottojen arvonalentumisten kehitys oli moniselkoista. Toisaalta Heikko taloudellinen tilanne olisi voinut lisätä maksuvaikeuksien asiakkaiden keskuudessa, toisaalta tiukentuneet vaateet vastapuoliriskinhallinnassa olisivat voineet laskea niitä. Arvonalentumiset pysyivät kuitenkin maltillisella tasolla, joka on seurausta sekä erilaisista maksujärjestely mahdollisuuksista, kuten lyhennysvapaista että riskienhallinnasta.

Tutkimuksen tarkoituksena oli havainnollistaa luottokauppaan kohdistuvan sääntelyn mahdollisia vaikutuksia käytännössä. Vaikka saadut tulokset olivat hieman yllättäviä, pystyttiin kuitenkin luomaan käsitys sääntelykiristymisen mahdollisista vaikutuksista, sekä siitä, mitkä seikat saattavat olla todellisen kehityksen taustalla.

16 Pohdinta

Sekä luottokauppaan kohdistuva sääntely, että maailman taloudellinen tilanne ovat kohdanneet suuria muutoksia viimevuosien aikana. Taloudellisen tilanteen myllerrykset lau-

kaisevat tarpeen muuttaa rahoituslaitoksiin kohdistuvaa sääntelyä. Samanaikaisesti sääntelymuutokset vaikuttavat valvottavien kautta koko kansantalouteen. Molemmat sekä toimintaympäristö, että sääntely vaikuttavat siis tiiviisti luottokaupan kehittymiseen. Sitä, kumman vaikutukset näkyvät konkreettisesti toiminnassa enemmän sekä tekijöitä syy-seuraussuhteiden taustalla, on vaikea erotella tarkasti.

Nykyisten sääntelymuutosten lähtölaukaisuna toimivat viime vuosina taloudellista tilannetta synkentäneen finanssikriisit. Vaikka sääntelynkiristymisen varsinaisia seurauksia ei Case - yrityksen luotonannossa havaittu, työn tavoite saavutettiin. Sääntelyn avulla kyettiin havainnollistamaan mahdollisia vaikutuksia ja tutkimustulosten avulla toteutuneita vaikutuksia sekä syitä niiden taustalla. Työssä pyrittiin hahmottamaan uutta sääntelyä ja sen vaikutuksia käytäntöön, tutkimuksen lopputulos ei siis ole varsinaisen merkityksellinen työn onnistumisen kannalta.

Mielenkiintoisen aiheesta tekee se, että siitä on mahdollista oppia koko ajan lisää. Vaikka informaation suuri määrä osoittautui ajoittain haasteelliseksi, se myös mahdollistaa syvällisen perehtymisen tutkittavaan asiaan. Finanssialaan kohdistuva sääntely muuttuu jatkuvasti. Seuraavaa sääntelykokoelmaa suunnitellaan jo kovaa vauhtia ja se olisi tarkoitus saattaa käytäntöön vuonna 2018.

Rahoitussektorin sääntely herättää keskustelua ja erimielisyyksiä. Toisaalta se rajoittaa toimintaa, toisaalta sen tarkoitus on lisätä toiminnan turvallisuutta. Sääntelyn kiristyminen herättää varmasti keskusteluja ja eriäviä mielipiteitä myös tulvaisuudessa. Aihepiiristä voisikin tehdä jatkotutkimuksia esimerkiksi selventämällä tulevan Basel 3:n sisältöä ja sen mahdollisia vaikutuksia käytäntöön.

Opinnäytetyön edetessä huomattiin, ettei luottokaupan kehittyminen ole yhden tekijän summa. Maailmantalouden tilanne, Euroopan Keskuspankin talouspolitiikka ja kuluttajien luottamus ovat ohjailevia tekijöitä, sääntelystä huolimatta. Yleisesti voidaan olettaa, että mitä paremmalla tolalla tarkkailtavan valvottavan tilanne on, sitä lievempinä muutokset ja käytännön vaikutukset todennäköisemmin siihen iskevät.

17 Lähteet

Kirjalliset lähteet

Basel Committee on Banking Supervision. 2006. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework. Bank for International Settlements.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2005.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2006.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2007.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2008.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2009.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2010.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2011.

Case -yrityksen vuosikertomus. 2012.

Moilanen, T., Ojasalo, K. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro OY.

Sähköiset lähteet

Asiakkaan tunteminen - rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estäminen. 2013. Finanssivalvonta. Viitattu 12.11.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maarayskokoelma/Rahoitussektori/2_Menettelytavat/Documents/2.4.std5.pdf

Euriborkorot päivittäin. 2005-2012. Suomen Pankki. Viitattu 5.12.2013.

http://www.suomenpankki.fi/fi/tilastot/korot/pages/tilastot_markkina-ja_hallinnolliset_korot_euriborkorot_pv_chrt_fi.aspx

Finanssivalvonnan yleisesite. 2010. Finanssivalvonta. Viitattu 13.11.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Fiva/Documents/Fiva_esite.pdf

Suvanto, S. 2010. Basel II:n vaikutus luottolaitoksen oman pääoman määrään. Viitattu 8.12.2013.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/59474/nbnfi-fe201003041464.pdf?sequence=5>

Kangasharju, A. Kosonen, S. 2013. Pankkisääntelyn vaikutukset. Viitattu 15.12.2013.

<http://newsroom.nordea.com/fi/files/2013/04/Regulaatioraportti1.pdf>

Luottoriskien hallinta. 2008. Finanssivalvonta. Viitattu 10.11.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maarayskokoelma/Rahoitussektori/4_Vakavaraisuus_ ja_riskien_hallinta/Documents/4.4a.std1.pdf

Luottoriskin vakavaraisuusvaatimus standardimenetelmää käytettäessä. 2010. Finanssivalvonta. Viitattu 2.11.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maarayskokoelma/Rahoitussektori/4_Vakavaraisuus_ ja_riskien_hallinta/Documents/4.3c.std3.pdf

Omat varat ja niiden vähimmäismäärät. 2011. Finanssivalvonta. Viitattu 1.11.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maarayskokoelma/Rahoitussektori/4_Vakavaraisuus_ ja_riskien_hallinta/Documents/4.3a.std2.pdf

Rahoituspalvelusopimukset. 2006. Finanssivalvonta. Viitattu 12.11.2013.

http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Saantely/Maarayskokoelma/Rahoitussektori/2_Menettelytavat/Documents/2.3.std1.pdf

Saarinen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 5.1.2014.

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html

Tutkimustiedote: Pankkien riskinotto ja Basel II. Suomen Pankki. 2009. Viitattu 2.12.2013.

http://www.suomenpankki.fi/fi/tutkimus/tutkimustiedote_online/2009_2/pages/2_2009_2.aSPX

Vauhkonen, J. 2010. Suomen Pankki: Euro & talous. Viitattu 1.11.2013.

http://www.suomenpankki.fi/fi/julkaisut/euro_ ja_talous/euro_ ja_talous_vanhat/Documents/ET_3-2010.pdf

18 Kuviot

Kuvio 1: Basel II - 3 pilaria	9
Kuvio 2: Riskisektorit.....	10
Kuvio 3: Euribor 12kk.....	41

19 Taulukot

Taulukko 1: Haastattelun teemat	45
---------------------------------------	----

20 Kaaviot

Kaavio 1: Uusien luottojen määrä	32
Kaavio 2: Luotonanto sektoreittain	34
Kaavio 3: Korkotaso	35
Kaavio 4: Antoluottokanta yhteensä.....	36
Kaavio 5: Luottojen arvonalentumiset	36
Kaavio 6: Omanpääoman määrä.....	38
Kaavio 7: Luottoriski	39
Kaavio 8: Vakavaraisuussuhde	40
Kaavio 9: Korkokate	41